

Izi ọma lele kpa Matiyu gbaru a n'okwukwo Nhne gbasiri okwukwo ka

Izi ọma lele kpa Matiyu gbaru a n'okwukwo nookwu ọka izi ọma nü Jizosi bụ Nye Oznohia Chiokike kweru mkwna a. Ọmumu Jizosi nye Nazareti gwebnanyarnụ ẹli-eze ikne n'owa, ke bụ ọchichi Chiokike. Izi ọma Matiyu neegesi ẹli-eze ikne ka hite nü nhne Jizosi, nye bụ Mezaya, znirni nü nhne o mernu. Matiyu gesiri kpa Jizosi mezuru kpakara nhne be gbaru nü Tésitamenti Oknani gbasiri a. O gesiri nü be murnu Jizosi hite n'avnurnu ele eze. Nne a Meri bụ woknornokno máa nyerukna. Matiyu tükparu ehni gba nü ele búa ele Ju nwernu igwe n'eli-eze Chiokike lele kpa ele Ju nwernu. O kwuru nhne gbasiri ẹnwu Jizosi, olizọ n'ẹnwu a, nü iwu o nyeru ele sno apna be zni kpakara ele zi n'owa izi ọma a.

Nhne zi n'okwukwo ka

Budnu wikoro Jizosi (1:1---4:25)

Ikwu-ọnụ Chiokike o kwuru n'olu rugwu (5:1---7:29)

Nhne o znirni, elulu nü nhne berere nü Galili (8:1---18:35)

Izne a dụ Jerusélem (19:1---20:34)

Ikwezu ipne-aznụ Jizosi nü rime Jerusélem (21:1---27:66)

Olizọ n'ẹnwu a (28:1-20)

Nye gbaru okwukwo ka: Matiyu (Livai)

Risi nhne o kwno gba a: O gesi nü Jizosi bụ Mezaya, nye gweyarụ ẹli-eze ke bụ ọchichi Chiokike n'ọwa.

Osnusno ọmumu Jizosi

(Luk 3:23-38)

¹ Okwukwo osnusno ọmumu Jizosi Karaisi, nnwọ Devidi, nnwọ Ebereham.

² Ebereham murnu Aziki, Aziki mūhia Jekopu, Jekopu mūhia Juda nü rūmu nne a.

³ Juda mūhia Pèrezi nü Zera, nne be bụ Tama, Pèrezi mūhia Hezironi, Hezironi mūhia Ram,

⁴ Ram mūhia Aminadabụ, Aminadabụ mūhia Nasoni, Nasoni mūhia Salimoni,

⁵ Salimoni mūhia Boazi, nne a bụ Rehabu, Boazi mūhia Obedi, nne a bụ Rutu, Obedi mūhia Jesi,

⁶ Jesi mūhia Eze Devidi.

Devidi mūhia Solomoni, nne a bụ nnwerne Uraya,

⁷ Solomoni mūhia Rehoboam, Rehoboam mūhia Abija, Abija mūhia Asa,

⁸ Asa mūhia Jehosafati, Jehosafati mūhia Joram, Joram mūhia Uzaya,

⁹ Uzaya mūhia Jötam, Jötam mūhia Ehazi, Ehazi mūhia Hezikaya,

¹⁰ Hezikaya mūhia Manase, Manase mūhia Amóni, Amóni mūhia Josaya,

¹¹ Josaya mūhia Jekonaya nü rūmu nne a. Ka bụ ige ele Babiloni vuru be la n'eli Babiloni.

¹² Nga be vukworu be zne nü Babiloni, Jekonaya mūhia Seateli, Seateli mūhia Zerubabeli,

¹³ Zerubabeli mūhia Abiudu, Abiudu mūhia Eliakim, Eliakim mūhia Azo,

14 Azō muhia Zadōku, Zadōku muhia Akim, Akim muhia Eliudu,

15 Eliudu muhia Eleza, Eleza muhia Matani, Matani muhia Jekopu,

16 Jekopu muhia Josefu nzi Meri. Meri bu nye murnu Jizosi, nye be kwu Karaisi.

17 Kpakara ebnurnu hite n'Ebereham du Devidi bu nri ebnurnu nu eno, hite nu Devidi du nga be vuru be zne n'eli Babiloni bu nri ebnurnu nu eno, hite nu nga be wuru nu Babiloni du nu ɔmumu Karaisi bu nri ebnurnu nu eno.

*Omumu Jizosi Karaisi
(Luk 2:1-7)*

18 Ka bu kpa be jiri mu Jizosi Karaisi. Nga be kweru nu Josefu joolu nne a Meri,* nga be yáadnanyina, be whnurnu nu ɔ zi rime hite n'Enine Nso.

19 Josefu bu nzi a bu ɔmamarna badnu, ɔ chóla ɔ kpasi a iwhnerne nu ruwhnu ɔhna, o pioru ɔ gba a nnam nu mgwugwa.

20 Koyu nga ɔ zi naari kpakara nhne ka nu mkpoma a, enine izi Nyenwe aị vakwnusiri a nu mboro, kaa, "Josefu, nnwɔ Devidi, i túko ogwnu o kwuru nnwerne i Meri, nnwɔ ɔ zi rime a hi n'aka Enine Nso.

21 O joomuhia nnwɔ rukna, i jookwu a Jizosi, kwnornu nu o jooznohia ele ke a nu kpakara mme-hie be."

22 Ka bu ma nhne Nyenwe aị kwuru hite n'onu nye ɔwhnurninya mezu,

---

* **1:18** Mɔbu ɔgbasi ɔmu n'aka ke neegesi nu aka ji a.

23 “Otu woknornokno máa nyerukna jøotu rime, o jøomuhia nnwø rukna, be jookwu a Imanueli,” ke bu, “Chiokike zinu ai.”

24 Nga Josefu tnenyarnu nü anyarna, o lizo, o mee kpa enine izi Nyenwe aị nyernu a iwu, o kwuru Meri nnwerne a.

25 Kovy ya nü a dnányina dù nga o mühriaru nnwø rukna, o jíta rëwhna a Jizosi.

2

Ele akø varu

1 Nga be murnu Jizosi nü Betilehem n'eli Judiya, nga Erodu bu eze, ele akø* hiri n'obosi ehnam vaduru Jeruselem,

2 néesikwa, “Ndaa hne o zi bu nye be murnu, eze ele Ju? Kwnornu nü a whnurnu mbø a n'obosi ehnam, a varu ma a kpønu a risi eli.”

3 Nga Eze Erodu nurnu nhne ka, mkpøma laru a mini, ya nü kpakara ele zi nü Jeruselem.

4 Nga o sukwukötaru kpakara ele risi arıohna nü ele zni iwu ele Ju, o sıkwa be hne be jøomu Karaşı wam.

5 Be kanu a nü Betilehem n'eli Judiya, o bu kpa be gbaru a n'okwukwo hite n'önü nye ıwhnurninya, kaa,

6 “Ji Betilehem, n'eli Juda,

i zıla matı kakwo n'esilawuru risi eli Juda rıa
rıa,
kwnornu nü hite nü ji hne nye risi jeehi whuya,
nye joznu ele ke m Izireli lele atnurnu.”

7 Nga Erodu sukwuru ele akø wam nü mgwugwa, o sıkwhahia be nga mbø wam whuyaru iwhne.

* **2:1 Ele akø:** bu ele nöomu nhne gbasıri mbø.

8 O kanụ be zne Bętilehem, kaa, “Anụ zne piosi nnwọ ikne wam rikne, nga anụ piohiaru a, anụ va kanụ m, m jeezne kpọnụ a risi ẹli masi.”

9 Nga be nurnu ọka Eze Erodu, be whoga, le mbọ wam ke be whnurnu n'obosi ẹhnam neezne nụ ruwhnu be dù nga ọ varu gwuzoru n'olu hne nnwọ wam zi.

10 Nga be whnurnu mbọ wam, be nwudnarnu k'agida.

11 Be bna nụ rime ọro, whnụ nnwọ ikne wam, ya nụ Meri nne a, be dna n'eli kpọnụ a risi ẹli. Be kpume igbe erekwu be, nyee a nkesi, golu, frankisensi nụ maa.

12 Chiokike dọ be aka nụ nsnị nụ mboro be láhnakwadia ke Erodu, be garu apna berere la ẹli be.

Be gbazne n'eli Ijipiti

13 Nga be larụ, enine izi Nyenwe aị mernu Josefu whnụ a anya nụ mboro, kaa, “Lizo, kwuru watakiri wam nụ nne a gbazne Ijipiti, daziri nụ pii dù nga me jaakanụ i, kwnornu nụ Erodu joopio nnwọ wam ma o gbu a.”

14 O lizo, kwuru nnwọ wam nụ nne a n'abali gbazne Ijipiti.

15 Be zi n'Ijipiti tem Erodu nwuma, ma nhne Nyenwe aị kwuru hite n'ọnụ nye ọwhurninya a mezu, “M sukuwuhiaru m nnwọ m hite Ijipiti.”

Erodu gburu rụmu takiri

16 Nga Erodu whnurnu nụ ele akọ wam nyernu a mkpari, o weru ẹhni k'agida, o zizne ele ọgwnu kaa be gbu kpakara rụmu rukna zi nụ Bętilehem ma ẹli zi be ndụndu, hite nụ ele gbaru awha lawụru ya ẹli.

Ka bụ hite n'ige wam ọ sìkwahiaru ọka n'ọnụ ele akọ wam.

¹⁷ N'ige wam bụ hne be mezuru nhne Jerimaya nye ọwhnurninya kwuru, naakaa,

¹⁸ “Be nùrnu akpíri nü rime ẹli Rama,
naakwna ékwna nü okne ọgba mkpe,
Recheli naakwnanụ rụmu a ékwna,
o kwéle be kasi a mkpoma kwnornu nü be zíma.”

Be hiri n'Ijipitiyahna

¹⁹ Nga Erodu nwùrnu, enine izi Nyenwe aị mernu Josefu whnụ a anya nü mboro n'Ijipiti,

²⁰ kaa, “Lizọ kwuru nnwọ wam nü nne a zne n'eli Izireli, ele noopio bùdnu a nwùnam.”

²¹ O lizọ kwuru nnwọ wam nü nne a, va n'eli Izireli.

²² Kovanu nga ọ nùrnu nü Akelosi nnwọ Erodu bụ eze Judiya nü ngadna nda a, ọ tịru ogwnu o zne pii. Nga Chiokike dotoru a aka nü nsnị nü mboro, Josefu tughnasna zne Galili.

²³ Be zne wuru n'eli matị be kwu Nazareti, ma nhne be kwuru hite n'ọnụ nye ọwhnurninya mezu, “Be jookwu a nye Nazareti.”

3

Ikwu-ọnụ Joni Nye Wụ Mini

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ N'ige wam Joni Nye Wụ Mini varụ nọokpo okwo ikwu-ọnụ Chiokike n'eli-ikpa ke Judiya,

² naakaa, “Anụ tughnasna mkpoma, kwnornu nü ẹli-eze Chiokike zi ndụndu.”

³ Joni bụ nye wam Azaya nye ọwhnurninya kwuru ọka gbasiri a, naakaa,

“Akpiiri otu badnụ nọokpo okwo n'eli-ikpa, naakaa,
 ‘Anụ mekwata apna Nyenwe aị,
 anụ mee apna a snị asni.’ ”

4 Jönü wogwu iwo be jiri rijni akpukpo anohia be
 kwu kameli mee, ajnị ọ snụ n'ikwnu bụ akpukpo
 anohia, wiri a bụ igwurube nụ mọno ebeka ọhia.

5 Ele Jeruselem nụ kpakara ele Judiya nụ
 kpakara ele wugwu nụ ngeri Osimini Jødani
 gburugburu whokwnusiri a,

6 ọ wụ be mini n'Osimini Jødani, be nookwuhịa
 mmehie be.

7 Koyu nga ọ whnurnu agida ele Farisi nụ ele
 Sadusi hne be naava ma ọ wụ be mini, ọ kanụ
 be, “Anụ ębournu agwọ, nyele kannụ anụ, anụ
 gbanahoru ovu owe ehní Chiokike ke jaava?

8 Anụ mịi mkpuru ke jeegesi nụ anụ tughasnarnu
 mkpoma hite nụ mmehie.

9 Anụ riko nụ rime anụ, naakaa, ‘Ebereham bụ
 nda aị,’ me kanụ anụ nụ Chiokike nwernu rikne
 mee kpakara akaworugwu ka ghø rụmu Ebere-
 ham.

10 Kitna, be tukwasilam ehnigwe n'ikwnu kpakara
 isisi, ke bụ nụ be joogbudna isisi ọbula ke mínyala
 mkpuru oma, be jootubna a nụ rime békwnu.

11 “M ji m mini nqowu anụ mini ke neegesi nụ
 anụ tughasnarnu mkpoma hite nụ mmehie anụ,
 koyu nye kagwụ m rikne naava n'aznụ m, nye me
 dûgwo n'owhudnahie chirí okoro-ochi a, nye wam
 jeeji Enine Nso nụ békwnu nqowu anụ mini.

12 Nye nhne ọwhusna ikpa zị n'aka a, ọ jowhusna
 ikpa a nkari, ọ jaachikota ikpa a yisi n'obna a, koyu
 o jeeji békwnu ke chní echni rnesnama ruznur-
 nuznu ikpa.”

*Owuwu mini Jizosi
(Mak 1:9-11; Luk 3:21,22)*

¹³ N'ige wam, Jizosi hiri nü Galili vadu Osimini Jodani znekwnusi Jöni ma ọ wü a mini.

¹⁴ Koyu nü Jöni kwéle a, ọ kaa, “O zi m mkpa i wü m mini, ji n'iwhuru i, i naavakwnusi m?”

¹⁵ Jizosi kanu a, “Gharu a kpam kitna, kwnornu nü ọ bürü ọma kpam ma a mezu kpakara nhne bürü ọma n'omume.” Jöni gharu a.

¹⁶ Nga Jöni würu Jizosi mini, ngangam o hiri nü mini noowhuya, le, oligwe kpumernu, Jizosi whnụ Enine ke Chiokike hne o neewhedna lele nduru, neebekwasi a.

¹⁷ Otu akpíri hiri n'oligwe, naakaa, “Ka bụ Nnwọ m me whnūrnu n'anya, nhne a masiri m.”

4

*Ornurna Jizosi
(Mak 1:12,13; Luk 4:1-13)*

¹ Enine Nso duru Jizosi zne n'eli-ikpa ma Ekwensu rna a ḥornurna.

² Nga o vukworu ọnń nri ọbochi ẹno iwhnehnie nü abalị, wiri gwnurnu a.

³ Nye ḥornurna wam vakwnusiri a, kanu a, “O bürü nü i bụ Nnwọ Chiokike, kanu akaworugwu ele ka be ghọ brędi.”

⁴ Jizosi saru a, “Be gbaru a n'okwukwo nsò, kaa, ‘O búo brędi bú nhne badnụ jeeri kpoi ziri búdnu, koyu nü ọ bú kpakara ikwu-ọnń ke hiri n'ọnń Chiokike whüya.’”

⁵ Ekwensu kwuru a zne Jeruselem, ẹli-ohna nsò, gwuzote a n'olu towa Oro Nso Chiokike,

⁶ o kanu a, “O buru nü i bu Nnwö Chiokike, gbuđna ehni i n'eli hna, kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa,

‘O jeenye ele enine izi a iwu gbasiri i,

be jeegheru i n'aka be,

ma i gharu o kpobi ochi i nü rugwu.’ ”

⁷ Jizosi saru a, “Berere kwno, be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, ‘I rnákø Nyenwe i Chiokike i ɔrnurna.’ ”

⁸ Berere kwno, Ekwensu kwuru a zne rugwu zi n'olu k'agida, gerisi a kpakara əli-eze ke ɔwa nü igwugwu be.

⁹ O kanu a, “M jeenye i kpakara nhne ka, o buru nü i jaadna n'eli kpønu m risi əli.”

¹⁰ Jizosi saru a, “Whoga m nü ruwhnu m, Setani, kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, ‘I jookponu Nyenwe i, Chiokike i risi əli. O bu ya kpoi bu nye i jeekpenu.’ ”

¹¹ Ige wam Ekwensu sigbasiri Jizosi, ele enine izi vakwnusiri a, neeznenu a izi.

Jizosi panizoru ərnu a

(*Mak 1:14,15; Luk 4:14,15*)

¹² Nga Jizosi nurnu nü be yisiri Jøni n'ikelu, o lahna Galili.

¹³ O whoga nü Nazareti zne wuru nü Kapanom, ke zi nü ngeri osimini, n'eli Zebuloni nü Nafitali,

¹⁴ ma ɔka be kwuru hité n'önü Azaya nye owhnurninya mezu, kaa,

¹⁵ “Eli Zebuloni nü əli Nafitali, n'apna okne osimini,

n'aznü Osimini Jødani,

Galili əli ele búo ele Ju.

¹⁶ Ele wu n'ochichiri

whnunam agida iwhne,
ele wu n'eli ḥenwu kpusnigwu
bu ele iwhne nqomukwasi."

¹⁷ Hite n'ige wam Jizosi panizoru nqokpo okwo,
naakaa, "Anu tūhnasna mkpoma, kwnornu nū elli-eze Chiokike zi ndundu."

*Ele mbom sno apna Jizosi
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Nga Jizosi neezne izne n'ōnu mini Osimini Galili, o whnū rūmu nne lawūru, Saimoni nye be nookwu Pita nū Anduru nwene a, hne be nqowu igbo n'osimini, kwnornu nū be bu ele noogbu aznū.

¹⁹ Jizosi kanu be, "Anu snornu m, m jeeme anu bürü ele jōokwnuhia ele badnū lele kpa anu noogbu aznū."

²⁰ Ngangam, be sīgbasi igbo be sno a.

²¹ Nga o znetūru nū ruwhnu, o whnurnu rūmu nne lawūru berere, Jemisi nnwō Zebidi nū Jōni nwene a, nū Zebidi nda be. Be zi nū rime ɔgbo neemekwa igbo be. Jizosi sukwu be.

²² Ngangam be sīgbasi ɔgbo wam nū nda be sno a.

*Jizosi znirni nhne,
gwo ele nriria
(Luk 6:17-19)*

²³ Jizosi znernu nū kpakara Galili neezni nhne n'oro ɔgbako ele Ju, nqokpo okwo izi oma elli-eze Chiokike, nqogwo ele nriria zi ɔdo n'ɔdo nū ehni ighbugbu zi ɔdo n'ɔdo n'esilawūru be.

²⁴ Otnutnu a gazuru kpakara Siriya, be kwuyanu a kpakara ele naariā nriria nū ele ehni ighbugbu zi ɔdo n'ɔdo, nū ele nqowhnusi anya, ele rēnwu ojo

nwụgwu, nụ ele akwükwu nụ ele ngeri ेहni be
dönwurnu dönwu. Jizosi gwọ kpakara be.

²⁵ Agida ele badnụ hi nụ Galili, Dekapolisi
nụ Jerusəlem nụ Judiya nụ aznụ Osimini Jødani
snornu a.

5

Jizosi znirni nhne n'olu rugwu

¹ Nga Jizosi whnүrnu agida badnụ wam, o
pnezne n'olu rugwu, daziri ेलi, ele sno apna a
vakwnusi a,

² ọ panịzo neezni be nhne, naakaa,

Mkpoma օso n'օnu n'ezi (Luk 6:20-23)

³ “Qwa օma zịnu ele mboni nụ mkpoma,*
kwnornu nụ ेलi-eze Chiokike bụ ke be.

⁴ Qwa օma zịnu ele naagba mkpe,
kwnornu nụ be jaakasi be ovu.

⁵ Qwa օma zịnu ele zị enwerne nụ mkpoma,
kwnornu nụ ele kam jeekehịa qwa.

⁶ Qwa օma zịnu ele wiri noogwnu nụ ele akpiri kpoga
békwnu n'ome nhne bürü օma,
kwnornu nụ rụwho jeeji be.

⁷ Qwa օma zịnu ele nwernu obirizi
kwnornu nụ be jøodonu be obirizi.

⁸ Qwa օma zịnu ele zị rịchna nụ mkpoma,
kwnornu nụ be jøowhnu Chiokike.

⁹ Qwa օma zịnu ele neeme udno,
kwnornu nụ be jookwu be rụmu Chiokike.

---

* ^{5:3} ke bụ ele noopio Chiokike

10 Ṗwa ọma zịnu ele be naakpakna ehleri kwnornu
imernne ọma,
kwnornu nụ eli-eze Chiokike bụ ke be.

11 “Ȯwa ọma zịnu anụ nga ele badnụ jaakparị
anụ, neemekpa anụ ehleri, nookwunu anụ ọnu ojo,
naaghagidne anụ akebne aghalaghala zị ichne
ichne kwnornu nụ me.

12 Anụ nwụrnihoru, mkpoma sọ anụ n'ọnu k'agida,
kwnornu nụ ọgwo ेrnu anụ zị agida n'oligwe. Ȯ bụ
kpa be jiri kpakna ele ọwhnurninya ele be anụ ọsno
ehleri.

Arụa nụ iwhne
(*Mak 9:50; Luk 14:34,35*)

13 “Anụ bụ arụa ke ọwa, kọvu ọ bụru arụa tuwhu
ọso n'ọnu a, be jeeji kịni mee a ọ so n'ọnu? Ȯ zía iru
ọ bnarnụ berere, okwolem be tuwhu a n'ederezi,
ele badnụ zo a ochi.

14 “Anụ bụ iwhne ke ọwa. Mba wu n'olu rugwu
bóootugwali.

15 Be zá nqomusi tonji bịa a nụ mkpururu
nkịta, tnụnuma, n'olu nhne be bịa tonji, o neenye
kpakara ele zị n'oro wam iwhne.

16 Anụ mee kpa iwhne anụ jaazi noonwu nụ
ruvhnu ele badnụ, ma be nqowhnu ेrnu ọma anụ,
znarnị Nda anụ ke zị n'oligwe.

Iwu Mozizi

17 “Anụ chékọ nụ m varụ m o lulu iwu Chiokike
mọbu nhne ele ọwhnurninya gbarụ, m väge m o lulu
be, m varụ m o mezu be.

18 N'ezi, me kanụ anụ, tem oligwe nụ ọwa
whume, ọ zá otu nhne ọbula zị matị, ke zikakworu
matị ke be jeegweme n'iwu, dù nga kpakara be
jeemezu.

19 Nye ọbula ke joolulu otu nü rime iwu ele ka, ọ bùrùbedi iwu ke kakwo matị, ke jeezni ele badnụ kpam, be jookwu a nye kakwo matị n'eli-eze Chiokike. Kọvu nye ọbula ke jaabiṭa iwu, neezni be, nye wam bụ nye be jookwu nye kakwo n'olu n'eli-eze Chiokike.

20 Me naakanụ anụ, ọ bùru nü agwa ọma anụ kála ke ele zni iwu nü ele Farisi mma, n'ezi, anụ jáabna n'eli-eze Chiokike.

Ovu owe ẹhni

21 “Anụ nurnu nü be kannu ele gbaka, ‘I gbúkọ badnụ, nye ọbula ke gburu badnụ jaabna n'aka ikpe.’

22 Kọvu me kanụ anụ, nye nwernu ovu ẹhni megidne nwene a jaabna n'ikpe. Nye ọbula ke jaakanụ nwene a, ‘O zíá iru i bnagwụ,’ jeenye ẹhni a n'aka ele eze-ikpe. Nye ọbula ke jaakaa, ‘Nye iwhnirniwhno,’ jeenye ẹhni a n'aka békwnu ẹli rẹnwu.

23 Kam kpayarụ, ọ bùru nü i gweyarụ nkesi i nü ruwhnu Chiokike n'ojø arıohna, i chenwanya nü nwene i karụ nü i mernu a nhne ojo,

24 sigbasi nkesi i nü pịi nü ruwhnu ojo arıohna, la, beru ọsno mee ma jị nü nwene i ziri n'udno, yahna, nyega nkesi i.

25 “Mee ma jị nü nye kwu i neezne ikpe bùru ọma wara wara, nga jị nü ya zị n'apna, ma nye wam kwu i neezne ikpe gharụ o gweru i nyee n'aka nye risi ikpe, nye risi ikpe gweru i nyee n'aka nye neezne izi, be tübna i ikelu.

26 Me kanụ i ezi ọka, i jójowhuya pịi tem i kwùhnata kpakara ịwai ipne-aznụ i jigwu.

Iznizni gbasiri ome ɔyi

27 “Anụ nuna m nụ be kannụ ele gbaka, ‘I mékọ ɔyi.’

28 Koyu nụ m naakanụ anụ, nụ nyerukna ɔbula ke jeele nyerinya anya օ masih a ma ya nụ nwerinya wam dnanyi, o mesilem a ɔyi nụ mkpɔma a.

29 O bürü nụ anya akarikwnunga i jeeme i, i mee mmehie, ghnahịa a, tuwhu a n'ehni i, kwnornu nụ օ jaakanụ i mma nụ otu nhne zi i n'ehni whogaru, tnunuma be tübna kpakara əhni i nụ rime békwnu eli rənwu.

30 O bürü nụ akarikwnunga i jeeme i, i mee mmehie, g bubime a, tuwhu a n'ehni i, kwnornu nụ օ jaakanụ i mma nụ otu nụ nhne zi i n'ehni whogaru, tnunuma be jootubna kpakara əhni i nụ rime békwnu eli rənwu.

Ogba nnam

(Mat 19:9; Mak 10:11,12; Luk 16:18)

31 “Be kakwnornu nụ, ‘Nye ɔbula ke jaagba nnwerne a nnam, o nyega a ɔkwukwo nnam.’

32 Koyu m naakanụ anụ, nye ɔbula ke jaagba nnwerne a nnam, hne օ búo nụ o mernu ɔyi, o neeme nyerinya wam bürü nye neeme ɔyi, nye ɔbula ke joolu nnwerne be gbarụ nnam bụ nye neeme ɔyi.

Okwe mkwna

33 “Berere, anụ nuna m nụ be kannụ ele gbaka, kaa, ‘Bita mkwna i kweru, i láhna aznụ nụ o mee mkwna i kweru, koyu mee nhne i kweru mkwna nụ ruwhnu Nyenwe ai.’

³⁴ Koyu me naakanu anu, anu ji nhne obula du risi, anu ji oligwe du risi, kwnornu nu obu ngadna eze Chiokike.

³⁵ Anu ji owa du risi, kwnornu nu ikpechi otukwasi ochi a, anu ji Jerusellem du risi, kwnornu nu obu eli-ohna ke eze kwu wam.

³⁶ I ji risi i du risi, kwnornu nu i nwée rikne mee otu rukeri-ize o chna richna mobu o ji riji.

³⁷ Koyu ikwu-onu anu buru ‘Owe, m jeeme mee a,’ mobu, ‘Óza, m jeeme mee a.’ Kwnornu nu nhne obula kariri ka hi nu nye ojo wam.

*Iznizni gbasiri omegwnarnu
(Luk 6:29,30)*

³⁸ “Anu nurnu nu be karu, ‘Anya lanu anya, ize lanu ize.’

³⁹ Koyu me naakanu anu, anu megwnarnu ele mernu anu nhne ojo. Nye obula ke gboru i aka nu nsnj akarikwnunga, tuhnasnanu a nsnj berere.

⁴⁰ O buru nu nye obula pioru o mesi i oka ma onahoru i iwo rime i, sigbasinu a iwo i ke olu masi.

⁴¹ Nye obula ke jeeme i ma i zne otu maiili, snornu a zne maiili lawuru.

⁴² Nyega nye obula noorio i nhne, i gwáko nye noopio ma i gbaznisi a nhne njo.

*Whnu ele irno anu n'anya
(Luk 6:27,28,32-36)*

⁴³ “Anu nuna m nu be karu, ‘Whnu nye agbatibi i n'anya, sno nye irno i irno.’

⁴⁴ Koyu me naakanu anu, anu whnu ele irno anu n'anya,[†] kpenu ele neemekpa anu ehni okpukpe.

[†] **5:44** Agwna okwukwo kamasiiri: *gozi ele nqovu anu onu, menu ele sno anu irno nhne qma*

45 Anụ mee kpa, anụ jøobu rụmu Nda anụ ke zi n'oligwe, kwnornu nụ o neeme ma ehnam a noomukwasi badnụ ojo nụ badnụ ọma, o neeme masị ma mini zokwasị ele ome mma nụ ele ojo.

46 O bụru nụ anụ whnurnu ele wam n'anya bụ ele noowhnu anụ n'anya, kini bụ ọgwo ेrnu anụ? O bụ nụ ele ọna ntụ méé kpam sa?

47 O bụru masị nụ ọ bụ rụmu nwene anụ kpoi bụ ele anụ neebekwu ręwhna, kini bụ nhne anụ mernu karụ ele berere? O bụ nụ ele máa Chiokike méé kpam sa?

48 Anụ jøobu ele zuru ozu lele kpa Nda anụ ke oligwe zuru ozu.

6

Iznizni gbasiri okesi nhne

1 “Anụ whnụ nụ anụ zá neeme nhne ọma anụ nụ ruwhnu badnụ, ma be whnurnu anụ. Anụ mee kpam, anụ nwée Ọgwo ेrnu nụ hne Nda anụ ke oligwe zi.

2 “Ke bụ nụ nga i noornu ेrnu obirizi i, i jíkọ ọkwodu kpo okwo lele kpa ele ruwhnu lawuru mee n'qro Ọgbako ele Ju, ma n'apna, ma ele badnụ ja be mma. Owe, m naakanụ anụ ezi ọka, be nwezulem Ọgwo ेrnu ke be.

3 Koyu nga i noornu ेrnu obirizi, i kwékọ akarita i mahia nhne akarikwnunga i neeme,

4 ma ेrnu obirizi i bụru nhne zi mgwụgwa. Nda i ke noowhnu nhne zi nụ mgwụgwa jøokwuhnata i.

Iznizni gbasiri okpukpe (Luk 11:2-4)

5 “Nga anụ neekpe okpukpe, anụ mékọ lele ele ruwhnu lawuru, kwnornu nụ ọ naamasị be o gwuzorū n'oro ọgbako ele Ju ma ngeri apna neekpe okpukpe ma ele badnụ whnurnu be. Owe, m naakanụ anụ ezi ọka, be nwezulem ọgwo ेrnu be.

6 Koyu nga i neekpe okpukpe, bnazne nụ rime ọro i, nga i gbasnimernu mgbo i, kpenu Nda i ke zị nụ mgwugwa, Nda i ke nọowhnu nhne zị nụ mgwugwa jọokwuhnata i.

7 Nga anụ neekpe okpukpe, anụ kwúkọ agida ọka etekne, lele kpa ele máa Chiokike mee, kwnornu nụ be naari nụ be jọonu ogologo okpukpe be.

8 Anụ kpákwadia agwa lele be, kwnornu nụ Nda anụ magwụ kpakara nhne ke zị anụ mkpa, sụ anụ ke rịo a.

9 “Anụ kpe okpukpe kpa,
‘Nda aị ke zị n'oligwe,
rẹwhna i bürü nhne zị nsọ,
10 eli-eze i va,
be mee nhne i pioga,
kpa be mee a n'oligwe,
be mee a kpam n'ọwa.

11 Nyega aị wiri tna,
ke joozunu aị ọbochi tna.

12 Gbarunu aị nhne ojo a mernu,
lele kpa a naagbarunu ele mernu aị nhne ojo.

13 I yísi aị nụ rime nhne ọrnurna,
koyu dohia aị n'aka nye ojo.’ *

14 Ọ bürü nụ anụ gbarunu badnụ ọgahie be, Nda anụ ke oligwe jaagbarunu anụ masị.

* **6:13** Agwna ọkwukwo kwuru: *kwnornu nụ eli-eze bụ ke i, ma iknernema, ma igwugwu, tim tọm. Amịm.*

15 Koyu օ bürü nü anu jáagbarunu badnu օgahie be,
Nda anu ke zi oligwe jáagbarunu anu.

Iznizni gbasiri ovu օnu

16 “Nga anu noovu օnu, anu mékɔ lele ele ruwhnu lawuru, ele naagbaru ruwhnu, dɔnwuta ruwhnu ma օ zi kpa ele badnu mahia nü be noovu օnu. Owe, m naakanu anu ezi օka, be nwezulem օgwo ərnu be.

17 Koyu nga i noovu օnu, gweru mɔno te nü risi i, snu ruwhnu i,

18 ma ele badnu gharu օ mahia nü i noovu օnu. Koyu Nda i nye nqowhnu nhne zi nü mgwugwa jaamahia, Nda i jɔokwu i օgwo.

*Ekwnu ke zi n'oligwe
(Luk 12:33,34)*

19 “Anu kpabitatu əhni anu əkwnu n'ɔwa, hne akika nü ajari naata, hne ele buznu neeliwa օro nooznu buznu,

20 koyu anu kpabitatu əhni anu əkwnu n'oligwe, hne akika nü ajari zá naata, ele buznu zá neeliwa օro nooznu buznu.

21 Kwnornu nü hne əkwnu i zi, bu hne mkpɔma i jaazi masi.

*Iwhne ke əhni
(Luk 11:34-36)*

22 “Iwhne ke əhni bu anya, ke bu nü օ bürü nü anya i bürü օma, kpakara əhni i jɔobu iwhne iwhne.

23 Koyu օ bürü nü anya i zila budnu, kpakara əhni i jeejipiya n'ochichiri. Օ bürü nü iwhne ke zi i n'əhni bu օchichiri, օchichiri wam jaahna ezi.

*Chiokike nü ékwnu
(Luk 16:13; 12:22-31)*

24 “O zá nye nwernu rikne bürü əhi nda kwu lawüru. O bürü kpam, o joosno otu irno, whnu ke berere n'anya. Mɔbu ɔ jɔosobisinu otu k'agida, ledna ibne a anya. Anu jɔobuli əhi Chiokike nü əhi ékwnu.

25 “Ka bu nhne me kwno naakanu anu, anu rígbuko ehni anu n'oriri gbasiri bùdnu anu, nhne anu jeeri mɔbu nhne anu jɔonwo, mɔbu gbasiri ehni anu iwo anu joowo. O búo bùdnu kakwo wiri? O búo ehni kakwo iwo sa?

26 Anu le wɔnunu ke oligwe, be ghá mkpuru, be gwémasia nhne n'ekwu, o zia nhne be chibna n'obna, kɔvu Nda anu ke oligwe nɔoznu be. Anu búo nhne gburu okne ɔnu ahia karu be?

27 Ndaa nye n'esilawüru anu nwernu rikne tukwasi nhne mati n'ogologo bùdnu a hite n'origbu ehni a?

28 “Kini mernu anu naarigbu ehni anu gbasiri iwo anu joowo? Anu lekom okoko zi n'ohia, kpa be nooso, be zá nɔodogbu ehni be n'ernu, be kwné ikpe.

29 Kɔvu me kanu anu ɔ bùbedi Solomoni n'iwhuru a, nü kpakara igwugwu a, yige eyi lele otu nü rime be.

30 O bürü nü Chiokike wosiri achara ke ohia iwo kpa, ke zi tna, ekile be tubna a n'ite bekwnu, ɔ bu nü o jooowosi anu iwo ke kakwo, anu ele ɔkwnata ovu mati?

31 Anu rígbuko ehni anu, naakaa, ‘Ndaa nhne a jeeri?’ mɔbu, ‘Ndaa nhne a jɔonwo?’ mɔbu, ‘Ndaa nhne a joowo?’

³² Kwnornu nü kpakara nhne ele ka bụ nhne ele máa Chiokike noopio, Nda anụ ke oligwe magwụ nü kpakara nhne ka zị anụ mkpa.

³³ Kọvu anụ beru ọsno pio ẹli-eze Chiokike, nü ome ọma a, be jọotukwasinu anụ kpakara nhne ele ka.

³⁴ Kam kpayarụ, anụ rígbuko ehleri anụ n'oriri gbasiri ekile, ekile jaarihianu ehleri a. Mmekpēhni ke ọbochi ọbula zunnam a.

7

O kpe ele berere ikpe (Luk 6:37,38,41,42)

¹ “Anụ kpé ikpe, ma Chiokike gharụ o kpe anụ ikpe.

² Kwnornu nü ikpe anụ kperu bụ nhne Chiokike jeeji kpe anụ, nhne anụ jiri tñnu nye berere bụ nhne Chiokike jeeji tñnu anụ.

³ Kini kpayarụ i ji neele nhne matị ke zị n'anaya nwene i, kọvu i zá naari oriri gbasiri igwe-isisi ke zị n'anaya i?

⁴ Ndaa kpa i jeeji kanụ nwene i, ‘Nwene, sete me gweme nhne matị ke zị i n'anaya,’ ma, le, igwe-isisi zị n'anaya ke i?

⁵ Jị nye ruwhnu lawuru, beru ọsno gweme igwe-isisi ke zị n'anaya ke i, ngam, i jọowhnusnama ọsno o gweme nhne matị wam n'anaya nwene i.

⁶ “Anụ nyékọ nkita nhne zị nsọ, o zị be tñhnasna doka anụ. Anụ túksako palị nü ruwhnu ezni, o zị be zókwasi be ọchi.

Rio, pio, znu aka nü mgbo (Luk 11:9-13)

7 “Anụ rịo, be jeenyə anụ, anụ pio, anụ joopiohịa, anụ znu aka n'ọnụ-mgbo, be jaagbamanụ anụ.

8 Kwnornu nụ nye ọbula ke nօorio, nօoriohia, nye noopio, noopiohịa, nye nooznu aka nụ mgbo, be jaagbamanụ a.

9 “Ndaa nda n'esilawuru anụ nye nnwọ a jօorio brèdi, o nyee a akaworugwu?

10 Mօbu nụ օ rịo a aznụ, o nyee a agwọ?

11 O bụru nụ anụ, anụ bụ ele ojọ, magwụ kpa be nyee rụmu anụ nkesi bụru ọma, օ kọ bụru Nda anụ ke zị n'oligwe, օ bụ nụ o jéenyə ele nօorio a nhne bụru ọma?

12 Kpakara nhne ke anụ pioru ma badnụ menu anụ, anụ menu masi ele badnụ kpam. Kwnornu nụ ka bụ nhne iwu nụ ele ọwhnurninya kwuru.

*Apna zi nwɔronwo
(Luk 13:24)*

13 “Anụ garụ ọnụ-mgbo ke zị nwɔronwo bna. Kwnornu nụ ọnụ-mgbo nụ apna wam ke noodubna badnụ nụ mwhu zị rude, ele naaga a masi zị agida.

14 Koyu nụ ọnụ-mgbo wam zị nwɔronwo, apna wam ke noodubna nụ bùdnu naara ẹhni nụ ọguga, ele noopohịa zị ele nụ ele.

*Isisi nụ mkpuru a
(Luk 6:43,44)*

15 “Anụ zeru ele ọwhnurninya aghalaghala, ele naavakwnusi anụ n'iwo atnṣrnu, koyu nụ rime be, be bụ edu nօodogbu atnṣrnu.

16 Anụ jaamahịa be hite nụ mkpuru be necessità. Ele badnụ be nօoghohia mkpuru vajini n'isisi akukara, mօbu mkpuru figi n'igwnu-ọgna?

17 Kpam masi, ọmamarna isisi miga mkpuru ọma, koyu isisi bùo ọma miga mkpuru ojo.

18 Ọmamarna isisi nwée rikne mịi mkpuru ojo, isisi ojo nwée rikne mịi mkpuru ọma.

19 Isisi ọbula ke mínyala mkpuru ọma, be jeeg-budna a, tübna a nụ rime bekwnu.

20 Kam kpayarụ, anụ jeehi nụ mkpuru be mahia be.

Odo aka nụ nṣṇi
(Luk 13:25-27)

21 “O bùo nye ọbula ke noosukwu m, ‘Nyenwe aị, Nyenwe aị,’ jaabna n’eli-eze Chiokike, okwolem nye neeme nhne Nda m ke zi n’oligwe noopio.

22 Agida badnụ jaakanụ m n’obochi wam, ‘Nyenwe aị, Nyenwe aị, a jíle r̄ewhnna i whnụ ọwhnurninya? A jíle r̄ewhnna i chihala ele r̄enwu ojo? A jíle r̄ewhnna i rnụ ेrnu ndu-ehni zi ọdo n’ọdo?’

23 M jaakanụ be, ‘M máam nye anụ bu, anụ whoga nụ hne me zi, ele aruru-eli.’

Ntu-eli lawuru
(Luk 6:47-49)

24 “Nye ọbula ke nọonu kpakara ikwu-ọnụ m neeme be, m jeeji a sninu nyerukna ke marnụ nhne, nye wuru ọro a n’olu rugwu.

25 Mini zo, mini-eli gba, ruwhere whe masi, kwna ọro wam, koyu ọ dnána, kwnornu nụ ọ tñru ntu-eli a n’olu rugwu.

26 Nye ọbula ke nọonu kpakara ikwu-ọnụ m ka, ọ zá neeme be, m jeeji a sninu nye iwhnirniwhno, nye wuru ọro a n’olu rịzna.

27 Mini zo, mini-eli gba, ruwhere whe masi, kwna ọro wam, ọro wam dna girigidim, tñ ogwnu.”

Rikne Jizosi

²⁸ O dù nga Jizosi kwukworu kpakara ikwu-önü ka, nhne o znrni du kpa be hna ehni.

²⁹ Kwnornu nü o neezni nhne lele nye nwernu rikne, o búo lele ele zni iwu ele Ju.

8

*Jizosi gworu nye nchnichna
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Nga Jizosi hiri n'olu rugwu hiedna, igbudu ele badnụ snornu a.

² Otu nye naaria nchnichna vakwnusiri a, gbunu a mpnerne öchi, kaa, “Nyenwe aị, o búru nü i pioru, i nwernu rikne mee m, m ziri rịchna.”

³ Jizosi dōsnima aka kpatu a, kaa, “M pioru m, ziri rịchna.” Ngangam, nchnichna wam whogaru n'ehni a.

⁴ Jizosi kanu a, “O zá nye ọbula i kanu, kovu la, gweru ehni gesi nye ọkwa arıohna, gweru masi nhne Mozizi nyernu n'iwu kwa arıohna ma o búru nhne akebne nyee be.”

*Jizosi gworu nnwọ izi
nye risi ọgwnu
(Luk 7:1-10)*

⁵ Nga Jizosi bnanyarnu Kapanom, otu nye nęechi otu riwhu ele ọgwnu vakwnusiri a, rịo a,

⁶ kaa, “Nyenwe aị, nnwọ izi m dnanyigwu n'oro, otu ngeri ehni a nwurnu ọnwu, o zi n'igbugbu k'agida.”

⁷ Jizosi kanu a, “M jaava, gwọ a.”

8 Nye wam n̄echi otu riwhu ele ögwnu kanu a, “Nyenwe aj, m dûge m n̄u nye i jaabnanya ɔro a, kɔvu kwu ɔka kpoi, i joogwo nnwɔ izi m.

9 Kwnornu n̄u m b̄u m nye zi n̄u mkpururu ɔchichi ele kakwo m, m nwernu m ele ögwnu zi n̄u mkpururu m, me kanu nye ka, ‘Zne,’ o zne, m kanu nye berere, ‘Vaa,’ ɔ vaa, m kanu nnwɔ izi m, ‘Mee ka,’ o mee a.”

10 Nga Jizosi n̄urnu ɔka ka, o duru a əhni, o kanu ele sno a n'aznu, “N'ezi, me kanu anu, m whnúlele m ɔkwnata ovu hna kpa, ma n̄u ovu nye Izireli.

11 Me kanu anu n̄u agida badn̄ jeehi n'obosi əhnam n̄u ɔdidna əhnam va, snornu Ebereham, n̄u Aziki, n̄u Jekopu, daziri əli n'eli-eze Chiokike,

12 kɔvu n̄u be jaachibna ele kwesiri ɔ bna n'eli-eze Chiokike n̄u rime ɔchichiri, hne be jaazi naakwna ékwna, naata rükwnurnu-ize.”

13 Jizosi kanu nye wam n̄echi otu riwhu ele ögwnu, “La, be menu i lele kpa i kweru.” Əhni b̄uru nnwɔ izi a ɔma ngangam.

*Jizosi gworu ele nriria
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

14 Nga Jizosi bnarnu ɔro Pita, ɔ whnūrnu nne nnwerne a hne ɔ dnanyi n'okpata naarija əhni orne bekwnu.

15 ɔ nwugwuru a aka, əhni orne bekwnu wam sigbasi a, o lizo, bete neeznenu be izi.

16 N'ogbednachi, be kwuyanu a agida ele r̄enwu ojo nwugwu, ɔ ji ikwu-ɔnu chihala ele r̄enwu ojo, gwɔ kpakara ele naarija nriria.

17 ɔ gworu be, ma nhne Azaya nye ɔwhnurninya kwuru mezu, kaa,

“Ya n'iwhuru a vumernu kpakara ẹhni igbugbu aị, vuru masị nrịria aị zị ọdo n'ọdo.”

*Nhne o joowhu
ele sno Jizosi
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Nga Jizosi whnūrnu agida ele badnụ gbaru a gburugburu, ọ kanụ ele sno apna a ma be whe aznụ osimini kiyari.

¹⁹ Otu nye zni iwu ele Ju vakwnusiri a, kanụ a, “Nye-zni-nhne, m joosno i, penupe ọbula i neezne.”

²⁰ Jizosi kanụ a, “Edu nwernu mkpewu hne be dnanyị, ọnunu oligwe nwernu alíkwu hne be zukwa inwe, koyu Nnwọ ke Badnụ nwée hne ọ jaabita risi a.”

²¹ Nye ke berere n'esilawụru ele sno apna a, kanụ a, “Nyenwe aị, kweru m me beru ọsno lite nda m.”

²² Koyu Jizosi kanụ a, “Sno m, gharu ele nwūrnu ọnwu ma be lite ele nwūrnu ọnwu ibne be.”

*Jizosi bigbọru
ruwhere osimini
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Nga Jizosi bnarnụ nụ rime ọgbo, ele sno apna a sno a.

²⁴ Ngangam, okne ruwhere beteru ewhe n'olu osimini, ke mernu mini nọowubna nụ rime ọgbo, koyu Jizosi n'iwhuru a neezni anyarna.

²⁵ Ele sno apna a vakwnusiri a, kpatnenya a, kanụ a, “Nyenwe aị, dọhia aị, a noowhu.”

²⁶ O kanụ be, “Kịni mernu anụ nọotu ogwnu, anụ ele ọkwnata ovu matị?” O lizọ, bigbọ ruwhere osimini, ọhna dna bii.

27 O du kpa be hna ẹhni, be naakaa, “Nye ka bu odo badnụ kini? Ruwhere nụ okne osimini noobnotenu a nsni.”

*Jizosi gworu
ele rukna lawuru
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

28 Nga ọ varụ n'aka osimini kiyari n'eli ele Gadara, ele rukna lawuru ele rẹnwu ọjo nwugwu, ele hi nụ hne be li iznu whuya, ele ruwhnu be tụ ogwnu, ke kpayarụ ọ zá nye neewhe n'apna wam.

29 Be siwama okokoba, kaa, “Aị nụ jí nwekogwu kini, Jizosi, jí Nnwọ Chiokike? I varụ ma i ta aị awhnụwhnu hne ige aị yódudge?”

30 Agida ezni zị hne zíla ikere naata wiri.

31 Rẹnwu ọjo wam rịasno a, kaa, “O bṣuru nụ i chihala aị, zizne aị ma a bna nụ rime ezni ele ka.”

32 O kanụ be, “Anụ zne.” Be whuya, zne bna n'agida ezni wam, kpakara agida ezni wam gbadnarnụ nụ ngwulangwu dnabna nụ rime osimini, rinwụ nụ rime mini.

33 Ele nqoznu be gbawhu, bna n'eli-ohna wam tnusi nhne be whnurnu, nụ nhne mernu ele wam rẹnwu ọjo nwugwu.

34 Kpakara ele ẹli wam whuya kwnusi Jizosi. Nga be whnurnu a, be rịasno Jizosi ọ whoga n'eli be.

9

*Jizosi gworu nye ẹhni a
donwurnu Ọdonwu
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

1 Jizosi bna nụ rime ọgbo, lahna aka osimini kiyari, va n'eli ke a.

² Be vuyanu a otu nyerukna ke ngeri ehni a donwurnu odonwu, dnanyi n'olu ɔkpata, nga Jizosi whnurnu ɔkwnata mkpoma be, o kanu nye wam ngeri ehni a donwurnu odonwu, "Mkpoma si i rikne, si nnwo m, be gbarunam ji kpakara mmehie i."

³ Agwna ele zni iwu ele Ju néesikwa nü mkpoma be, "Nyerukna ka nookwulu Chiokike."

⁴ Jizosi mahiaru mkpoma be, o kanu be, "Kini kpahiaru anu naari ɔriri ka nü mkpoma anu?

⁵ Ndaa ke zi ewheke, o kaa, 'Be gbarunam ji kpakara mmehie i,' mɔbu, o kaa, 'Lizɔ, zne izne?'

⁶ M jegesi anu nü Nnwɔ ke Badnụ nwernu iknernema n'ɔwa o gbaru mmehie." O kanu nye wam ngeri ehni a donwurnu odonwu, "Lizɔ, chiri etere i, la oro i."

⁷ Nyerukna wam lizɔ, la n'oro a.

⁸ Nga agida ele badnụ whnurnu a, be tu ogwnu, znarni Chiokike, nye nyegarụ badnụ iknernema nü kpa.

*Jizosi sukwuru Matiyu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ O du nga Jizosi hiri nü pii neewhe, o whnurnu otu nye r̄ewhna a bu Matiyu, hne o dazi n'oro ntu, o kanu a, "Sno m." O lizɔ snornu a.

¹⁰ Nga Jizosi dazi neeri wiri n'oro Matiyu, agida ele ɔna ntu nü ele mmehie varu snornu Jizosi nü ele sno apna a neeri wiri.

¹¹ Nga ele Farisi whnurnu a, be sikwa ele sno apna a, "Kini mernu Nye-zni-nhne anu sno ele ɔna ntu nü ele mmehie neeri wiri?"

¹² Nga Jizosi nurnu a, o kanu be, "Mkpa dibia ziko naakpa ele ehni buru ɔma, okwolem ele nriria.

13 Kóvu anú zne mūhia nhne ka bù, ‘M noopio obirizi, o búo aríohna.’ Kwnornu nü m váge m o sukwu ele ọma, kóvu ele mmehie.”

*Ajiji gbasiri ovu ọnụ
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

14 Ele sno apna Jóni vakwnusiri Jizosi sìkwa a, “Kini kpayarú aị nü ele Farisi noovu ọnụ ige ọbula, kóvu ele sno apna i zá noovu ọnụ?”

15 Jizosi sarú be, “Ele be ziri va hne be nòolu nnwerne ikne, be jaazi noodukwa ruwhnu hne be nü nye nòolu nnwerne ikne zì? Kóvu ọbochi wawa nga be jaanahoru be nye nòolu nnwerne ikne, ige wam be joovu ọnụ.”

16 “O zá nye jeegweru mkpekele ikne dnusni n’iwo ọknani, kwnornu nü ke ikne joodokahala nhne n’ehni iwo ọknani, o joodoka ke kakwo agida.

17 O zì masi nye jeegweru manya ikne gbasí n’olori akpükpo ọknani, be mee kpam, olori wam jaagbawama, manya nü olori akpükpo whume etekne. Kóvu be gbasí manya ikne n’olori akpükpo ikne, kam jaabita be lawuru nkari.”

*Nnwọ rinya matí nü
nwerinya ntü Ọvnarna
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

18 Nga o naakanú be ọka ka, le, otu nye risi varú, kpönu a risi eli, kaa, “Nnwọ m rinya nwụnam kítna, kóvu va tükwasí a aka i, o jaazi bùdnu.”

19 Jizosi lizø, snornu a zne, ele sno apna a sno a masi.

20 Otu nyerinya ke naaria ntü Ọvnarna nri nü awha lawuru, garu a n’aznụ, kpatu ọnụ iwo a aka.

²¹ Kwnornu nü nyerinya kannu ehlerni a, “O bürü nü me kpatu ounu iwo a aka kpöi, o jeeme ehlerni bürü m ouna.”

²² Koyu nü Jizosi tughasnarnu, whnu a, kanu a, “Nnwö m rinya, mkpoma si i rikne, ɔkwnata mkpoma i znöhialam ji.” Be gworu nwerinya wam ngangam.

²³ Nga Jizosi varu n'oro nye risi wam, whnu ele ji opo noogwnu eri oli iznu nü agida mkpakpo pii,

²⁴ o kanu be, “Anu whoga hna, kwnornu nü nnwö rinya mati ka nwuna ounwu, koyu nü o neezni anyarna.” Be mü a rümu.

²⁵ Nga o chihalaru agida ele badnu wam, o bna nü rime oro, nwugwu nnwö rinya mati wam n'aka, nnwö rinya mati wam lizo.

²⁶ Otnutnu a gazu kpakara eli wam.

Jizosi gworu ele isni

²⁷ Nga Jizosi hiri nü pii whuya, ele isni lawuru snornu a, neesi luloo, naakaa, “Ji Nnwö Devidi, dönü aji obirizi.”

²⁸ Nga o bnarnu n'oro, ele isni lawuru wam vakwnusi a, Jizosi sìkwa be, “Anu kweru nü m nwernu m rikne o gwö anu?”

Be kaa, “Owe, Nyenwe aji.”

²⁹ O kpatu be aka n'anya, kaa, “Lele kpa ɔkwnata mkpoma anu nü, o menu anu kpam.”

³⁰ Anya be snama. Jizosi do be aka nü nsni, kaa, “Whnu nü o zá nye anu kanu.”

³¹ Koyu nga be whogaru, be wheke rëwhna Jizosi kpakara eli wam.

Ogwugwo nye mgbu

³² Nga be nqowhoga, be kwuyanu Jizosi nye mgbu ke r̄enwu ojo nwugwu.

³³ Nga o chihalaru r̄enwu ojo wam, nye mgbu wam kwuru ɔka, o du agida ele badnụ ehni be, naakaa, “A whnúlele nhne nü kpa n’Izireli.”

³⁴ Koyu ele Farisi karu, “O ji rikne nye risi r̄enwu ojo naachihala ele r̄enwu ojo.”

Ele ərnu zi ele nü ele

³⁵ Jizosi neezneghari kpakara əli-ohna ma nü mgbu neezni nhne n’oro ɔgbako be, nqokpo okwo izi ɔma əli-eze Chiokike, nqogwo kpakara nr̄iria nü ehni igbugbu zi ədo n’odo.

³⁶ Koyu nü nga o whnurnu agida ele badnụ wam, o dɔnu be obirizi, kwnornu nü inwe gwuru be, be nwée rikne yinu ehni be aka, be gbasarụ lele atnurnu nwée nye nqoznu be.

³⁷ O kanu ele sno apna a, “N’ezzi, ogwe nhne əkwyu zi agida, koyu nü ele ərnu zi ele nü ele.

³⁸ Kam kpayaru, anu rio Nyenwe ogwe nhne əkwyu ma o zizne ele ərnu n’ekwu a.”

10

Ele izi nri nü ebo

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Jizosi sukwuru nri nü badnụ lawuru wam ele sno apna a. O nyee be rikne be chihala r̄enwu ojo, gwo masi kpakara nr̄iria nü ehni igbugbu zi ədo n’odo.

² Ka bu r̄ewhna ele izi nri nü ebo wam, nye mbom bu Sajmoni, nye be nookwu Pita, nü Anduru nwene a, nü Jemisi nnwø Zebidi nü Joni nwene a,

³ Filipu nü Batolomi, Tömosi nü Matiyu nye əna ntü, Jemisi nnwö Alifayosi nü Tadiyosi,

⁴ Sajmoni nye zi n'esilawüru ele noonwu békwnu nü mkpoma, nü Judası Isikarıjoti, nye reru a.

Ernu ele izi nri nü əbo

(Mak 6:7-13; 13:9-13; Luk 9:1-6; 21:12-17)

⁵ Jızəsi zihala nri nü badnụ lawüru ka, dō be aka nü nsni, kaa, “Anü znékö n'eli ele búo ele Ju, móbü nü rime əli-əhna əbula ke ele Sameria.

⁶ Kóvu anü znekwnusi ele Iziréli, ele nü lele rümu atnurnu whuru owhu.

⁷ Nga anü neezne anü kanü be, ‘Eli-eze Chiokike zi ndündü’.

⁸ Anü gwö ele nríria, mee ele nwürnu ənwü be hi n'enwu lizö, anü gwö ele nchnichna, anü chihala rənwü ojo. Anü nahiaru ewhu ewhu, anü nyee n'ewhu ewhu.

⁹ Anü jí iławai əbula nü rekpa anü.

¹⁰ Anü jí rekpa n'izne anü, móbü iwo lawüru, móbü okoro-əchi, móbü mkpara, kwnornu nü nye ərnu kwesiri be nyee a wíri nü hne o noornu ərnu.

¹¹ “Eli-əhna əbula, móbü mgbu əbula anü bnarnü, anü piohia ezi badnụ nü rime a, daziri pii tem anü whoga.

¹² Nga anü bnarnü n'oro wam, anü kaa, ‘Udno zinu anü.’

¹³ O búru nü əro wam búru əma, udno anü jaadazinu a, kóvu nü o búru nü əro wam búo əma, udno anü jeehiehnakwnusi anü.

¹⁴ Nye əbula ke nábnanyana anü, ke núna ikwuno anü, anü jowhoga n'oro wam móbü n'eli-əhna wam, lisnama ruznurnuznu əchi anü.

15 N'ezi me naakanụ anụ, be joodonu eli Sodom nụ Gomora obirizi n'obochi ikpe karu əli-ohna kị.

16 “Le, m neezihala anụ lele atnurnu n'esilawuru edu, anụ nwe akọ lele agwọ, kpa enwerne lele nduru.

17 “Kovu anụ ze ele badnụ, kwnornu nụ be jeegweru anụ nyee n'aka ele ikpe, be jaapnja anụ nhne n'oro ɔgbako ele be.

18 Be jookwuru anụ zne nụ ruwhnu ele risi ɔchichi nụ ele eze kwnornu m, ma anụ kanu be nhne gbasiri, ma ele bùo ele Ju.

19 Kovu nụ nga be jeegweru anụ nyee ele ikpe, mkpoma lákọ anụ mini kpa anụ jøogoru ọnụ anụ mọbu nhne anụ jookwu, ige wam be jeenye anụ nhne anụ jookwu.

20 Kwnornu nụ o bùo anụ nookwu ọka, kovu o bụ Enine ke Nda anụ nookwu ọka nụ rime anụ.

21 “Nwene jeegweru nwene a nyee ma be gbu a, nda jeegweru nnwọ a nyee, rụmu jeelizo megidne ele murnu be, mee be nwụma.

22 Kpakara ele badnụ joosno anụ irno kwnornu nụ r̄ewhna m, Kovu be jøoznohia nye ọbula ke jaaknata mkpoma dazigidne dù okwukwo kpakara nhne.

23 Nga be kpagburu anụ n'otu əli-ohna, anụ gbazne nụ ke berere. Me naakanụ anụ ezi ọka, anụ jáagazu kpakara əli-ohna Izireli dù nga Nnwọ ke Badnụ jaava.

24 “Nye sno apna nye-zni-nhne jáaka nye zni a nhne. Ohi jáaka nyenwe a.

25 O dùlam nga nye sno apna nye-zni-nhne jøonu lele nye zni a nhne, nụ ohi o nụ lele nyenwe a. O

büru nü be sukwuru nda nwe ɔro Bəlizibolu, ɔ bu
nü be jōosukwu ele ɔro a karukwo?

*Nye anu joottu ogwnu a
(Luk 12:2-7)*

²⁶ “Anu túko ogwnu be, kwnornu nü ɔ zá nhne
be kpusrirni okpusni ke be jóokpume, mɔbu nhne
zì mgwugwa ke be jáamahia.

²⁷ Nhne me kannu anu n'ochichiri, anu kwu a
n'iwhnehnie, nhne be tükasiri nü nsnj, anu kwusa
a n'olu ɔro.

²⁸ Anu tú ogwnu ele noogbu ano-ehni, ele nwée
rikne gbu mkpoma. Koyu anu tu ogwnu nye wam
ke nwernu rikne gbu mkpoma nü ano-ehni nü
bekwnu eli rənwu.

²⁹ Be zá neere wonzna lawuru otu mkpuru iwai
mati? Koyu otu nü rime be jáadna n'eli su Nda anu
kwéle.

³⁰ Koyu nü kpakara rukeri-ize ke zì anu nü risi
gwnurnu Ogwnu.

³¹ Ogwnu tú anu, anu zì okne ɔnu ahia karu agida
wonzna.

*O kwuhia nü ɔ ju Karaisi
(Luk 12:8,9)*

³² “Nye ɔbula ke jookwuhia m nü ruwhnu ele
badnu, ɔ bu ya bu nye me jookwuhia nü ruwhnu
Nda m ke oligwe.

³³ Koyu nye ɔbula ke joogonahoru m nü ruwhnu
ele badnu, bu nye me joogonahoru nü ruwhnu Nda
m ke zì n'oligwe.

*ɔ búo udno
koyu ama-ogwnu
(Luk 12:51-53; 14:26,27)*

34 “Anụ chékọ nụ m varụ m o gweya udno n'ọwa, m vágé m o gweya udno, kọvu ama-ọgwnu.

35 Kwnornu nụ m varụ m o kewa
‘nnwọ rukna nụ nda a,
nnwọ rinya nụ nne a,

nnwerne nnwọ nụ nne nzi a.

36 Nye irno badnụ jọobu ele ezi-nụ-ọro a.’

37 “Nye ọbula ke whnùrnu nda a mọbu nne a n'anya karụ m, kwésile m, nye whnùrnu nnwọ a rukna mọbu nnwọ a rinya n'anya karụ m, kwésile m.

38 Nye ọbula ke vúrule ọgba a sno m n'aznụ, kwésile m.

39 Nye ọbula ke noopio bụdnu a joottuwhu a, nye tuwhuru bụdnu a kwnornu m, joopohịa a.

*Ogwo ेrnu
(Mak 9:41)*

40 “Nye ọbula ke nabnanyarnụ anụ, nabnanyarnụ m, nye nabnanyarnụ m, nabnanyarnụ nye ziyanu m.

41 Nye ọbula ke nabnanyarnụ nye ọwhnurninya kwnornu nụ ọ bụ nye ọwhnurninya, jaanahịa masị ọgwo ेrnu nye ọwhnurninya. Nye nabnanyarnụ nye mee mma kwnornu nụ ọ bụ nye mee mma, jaanahịa ọgwo ेrnu nye mee mma.

42 Nye ọbula ke jookwute otu nụ rime ele matị ka otu okiko mini jiri iyi kwnornu nụ ọ bụ nye sno apna m, owe, me naakanụ anụ ezi ọka, ọ jaanahiariri ọgwo ेrnu a.”

11

*Jizosi nü Joni
Nye Wü Mini
(Luk 7:18-35)*

¹ Nga Jizosi nyekworu ele sno apna a nri nü ẹbo wam iwu, o hiri nü pili whoga, zne zni nhne, kpọ okwo izi oma kpakara ẹli-ohna zi be ndündu.

² Joni nurnu n'oro ikelu kpakara ẹrnu Karaisi noornu, o zizne agwna ele sno apna a.

³ Be sìkwa a, “O bụ jìwa bụ nye jaava, sòbu a le anya nye berere?”

⁴ Jizosi saru be, “Anụ lahna kanu Joni kpakara nhne anụ nurnu nü nhne anụ whnurnu,

⁵ ele isni nqowhnu ọsno, ele mgworo neezne izne, be neeme ele nchnichna be ziri richna, ele nsni inyo noonu nhne, ele nwurnu ọnwu lizoru n'enwu, be neezni ele mboni izi oma.

⁶ Chiokike joogozи nye ọbula ke júla m kwnornu nhne me mernu.”

⁷ Nga ele sno apna Joni laru, Jizosi bete naakanu agida ele badnu wam nhne gbasiri Joni. O sìkwa be, “Kini bụ nhne anụ znernu ọ whnụ n'eli-ikpa? Ekere achara ruwhere noovu?

⁸ Sòbu kini nhne anụ znernu ọ whnụ? Nyerukna wogwu iwo zi piали piали sa? Le, ele wogwu iwo zi piали piали zi n'oro ele eze.

⁹ Anụ kanu m, kini bụ nhne anụ whogaru zne ọ whnụ? Nye ọwhnurninya sa? Owe! Nye kakwo nye ọwhnurninya.

¹⁰ Nye ka bụ nye be gbaru nhne gbasiri a n'okwukwo nsø, kaa,

‘Le, m neezizne nye izi m nü ruwhnu i,
nye jeemekwata apna i nü ruwhnu i.’

11 N'ezi me kanụ anụ, n'esilawuru ele ele rinya murnu, o zá nye ke kakwo Jóni Nye Wụ Mini, kovu nye zikakworu mati n'eli-eze Chiokike kakwo Jóni.

12 Hite n'obochi Jóni Nye Wụ Mini du kitna, be neeme eli-eze Chiokike nhne rikne, ele gbasiri rikne naagbalị o bna nü rime a.

13 Tem du n'ige Jóni, kpakara ele ọwhnurninya nü iwu kwuru nhne gbasiri eli-eze Chiokike wam.

14 O bụru nü anụ jeekweru a, Jóni bụ Elaija nye be gbarụ nhne gbasiri a nü o jaava.

15 Nye nwernu nsnị, o nurnu.

16 “Ndaa nhne me jeeji sninu ebiri ka? Ebiri ka nü lele rụmu takiri dazigwu n'ahịa, noosukwu ibne be ikwu,

17 be naakaa,

‘A kwannu anụ eri,

anụ tnéne eri,

a gwnu eri mkpe,

anụ kwnána ekwna.’

18 Kwnornu nü Jóni varu rile wiri, o nwóge manya, be kaa, ‘O nwernu r̄enwu ojo.’

19 Nnwọ ke Badnụ varu, neeri wiri, nqonwo manya, be kaa, ‘Le, nye okne wiri, nü nye nwọ okne manya, enyi ele ọna ntụ nü ele mmehie.’ Ernu ọma ke neehi nü akoniche Chiokike whuya neegesi nü akoniche bụru ọma.”

Eli-ohna kwé ekwe

(Luk 10:13-15)

20 Jizosi bete o nyanu agida eli-ohna ọnyinya hne o rnurnu agida ेrnu kwnornu nü be kwéle o t̄uhnasna mkpoma nü mmehie be.

21 “Awhnụwhnu jaazinu i, ji Korazini, awhnụwhnu jaazinu i, ji B̄etesaida, o bụru nü be

rnūrnu kpakara agida ərnu ndu-ēhni ka nü Taya nü Saïdoni bụ ke be rnūrnu nü rime anu, be znernu ətuhnasna mkpoma agida ige wheru ewhe, daziri n'ikpe mkpe nü rētnu.

²² Koyu me kanu anu, be jōodonu Taya nü Saïdoni obirizi n'qbochi ikpe karu anu.

²³ Jî n'iwhuru i masi, Kapanom, be jeegwelizo i olu du oligwe? Be jeegwedna i eli, du békwnu eli rēnwu. O bürü nü agida ərnu ndu-ēhni be rnūrnu nü rime i nü be rnūrnu a nü Sodom, o znernu adazi du qbochi tna.

²⁴ Koyu me kanu anu, be jōodonu eli Sodom obirizi n'qbochi ikpe karu i.”

*Ozukwa inwe
(Luk 10:21-22)*

²⁵ N'ige wam Jizosi karu, “Meka, Nda, Nyenwe oligwe nü əwa, kwnornu nü i bigwaru nhne ele ka n'anya ele akö nü ele marnu nhne, koyu i kpumennu be rümu takiri.

²⁶ Owe! Nda, meka, kwnornu nü o bürü əma kpam n'anya i.

²⁷ “Nda m yisiri kpakara nhne n'aka m. O zá nye magwü Nnwö wam, okwolem Nda. O zí masi nye magwü Nda wam, okwolem Nnwö a kpoi, nü ele Nnwö wam pioru o kpumenu a.

²⁸ “Anu vakwnusi m, anu ele nəodogbu əhni anu n'ərnu, ele be vuteru ivu rinya, m jeeme anu zukwaru inwe.

²⁹ Anu ynarnu yokwu m* n'ili anu, anu mühia nhne n'ənu m, kwnornu nü m bụ m nye zí

* ^{11:29} Yokwu bụ isisi be knegidnernu n'ili anö əro ma be rnü ərnu be karu be mee.

wōhnernerne nü nye gwednarnü mkpōma n'eli, anü joopohia ozukwa inwe nü mkpōma anü.

³⁰ Kwnornu nü yokwu m gbú igbugbu, ivu m zi ewheke.”

12

*Ajiji gbasiri
Qbochi Ozukwa Inwe
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ N'ige wam, Jizosi naagawhe n'ekwu ikpa n'Qbochi Ozukwa Inwe, wiri nōogwnu ele sno apna a, be bete nōogho ikpa naata.

² Nga ele Farisi whnūrnü a, be kanü a, “Le, ele sno apna i neeme nhne kwésile n'iwu n'Qbochi Ozukwa Inwe.”

³ O kanü be, “Anü gwnúna nhne Devidi mernu nga wiri gwnūrnü a, ya nü ele snogwu a?

⁴ O bnaznernu n'oro nsø Chiokike ri brèdi be bitaru nü ruwhnu Chiokike, ke kwésile n'iwu nü Devidi nü ele sno a ri, okwolem ele ɔkwa arjohna kwesiri o ri a?

⁵ Mobu anü gwnúna n'iwu kpa ele ɔkwa arjohna Chiokike ji neemeru Qbochi Ozukwa Inwe n'Oro Nsø Chiokike, koyu ikpe mána be?

⁶ Koyu me kanü anü nü nye kakwo Oro Nsø Chiokike zi hna.

⁷ O bürü nü anü mahiaru nhne ikwu-ɔnu ka bụ, ‘M noopio obirizi, ɔ bùo arjohna,’ anü jáama ele ikpe mána ikpe.

⁸ Kwnornu nü Nnwø ke Badnụ bụ Nyenwe Qbochi Ozukwa Inwe.”

*Nyerukna aka
dọnwurnu Ọdonwu
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Jizosi hi nü pji whoga, bna n'oro Ọgbako ele Ju,

¹⁰ otu nwerukna aka dọnwurnu Ọdonwu zi pji. Be noopio nhne be jeeji bno Jizosi nhne, be sịkwa a, “Ọ bụru ọma n'iwu ọ gwọ nriria n'Ọbochi Ozukwa Inwe?”

¹¹ Jizosi kanụ be, “Ndaa nye nü rime anụ ke jeenwe otu atnurnu, ọ bụru nü atnurnu wam dnabna rime olulu n'Ọbochi Ozukwa Inwe, ọ bụ ọ jóonwugwu a, döhia a?

¹² Badnụ gburu ọnu karu atnurnu. Ka bụ nü ọ bụru ọma o mee nhne ọma n'Ọbochi Ozukwa Inwe.”

¹³ Ọ kanụ nye nyerukna wam, “Dosnima aka i.” Ọ dosnima aka a, aka a bụru ọma lele aka a berere.

¹⁴ Ngam, ele Farisi whogaru gba iznuznu kpa be joogbu a.

Nnwọ izi Chiokike hohiaru

¹⁵ Nga Jizosi mahiaru a, o hi nü pji whoga, agịda badnụ snornu a, ọ gwọ kpakara ehnị ịgbugbu be.

¹⁶ Ọ dörū be aka nü nsnị be mékọ ele badnụ mahia nye ọ bụ.

¹⁷ O mernu ka ma nhne be gbaru n'okwukwo nsọ hite n'ònua Azaya nye ọwhurninya mezu, ke kwuru,

¹⁸ “Le, ka bụ nye izi m me hohiaru,

nye me whnurnu n'anya, nye nhne a noso m.
M jeeyisi Enine m nü rime a.

Ọ jookpo okwo ikpe zi snam nü kpakara mba.

¹⁹ Ọ jóolu ọgwnu, o jéesi lulo,

ọ zá nye jøonu akpiri a n'ederezi.

²⁰ Ọ jáagbaji ekere achara hípiagwu ehipia,
møbu whusnime tønji nøohio rønwurnu,

tem o mee ikpe zi snam megbu.

21 Kpakara mba jeenwe olile anya nü r̄ewhn̄a a.”

*Jiz̄osi nü B̄elizibolu
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)*

22 Ige wam be kwuyan̄u Jiz̄osi otu badn̄u r̄enwu ojo nwugwu, nye kpuru isni, ke dnarn̄u mgbu, ọ gw̄o a ẹhni igbugbu wam, nye mgbu wam kwuru ọka, whn̄u masi ọsno.

23 O duru agida ele badn̄u wam ẹhni, be kaa, “Nyerukna ka, ọ j̄obu Nnw̄o Devidi sa?”

24 Koyu nga ele Farisi n̄urnu a, be kaa, “Nwerukna ka neeji rikne B̄elizibolu nye risi ele r̄enwu ojo naachihala r̄enwu ojo.”

25 Nga Jiz̄osi mahiaru oriri be, ọ kanu be, “Eli-eze ọbula kewama megidne ẹhni a, j̄otubiri etekne, eli-ohna ọbula m̄obu oro ọbula ke kewarụ megidne ẹhni a jóogwuzoli.

26 O b̄uru nü Setani chihala Setani, o kewarụ megidne ẹhni a, eli-eze a jaaga ọla gwuzo?

27 O b̄uru nü m ji m rikne B̄elizibolu naachihala ele r̄enwu ojo, nü rikne nyele bu hne ele ke anu ji naachihala be? Be j̄obu ele ikpe anu.

28 Koyu ọ b̄uru nü m ji m Enine ke Chiokike naachihala r̄enwu ojo, le, eli-eze Chiokike d̄ulam anu ẹhni.

29 Berere kwno, badn̄u jaaga ọla bna n'oro nye dikne, nahoru a kpakara nhne n'aka rikne, ọ b̄uru nü o béle ọsno kne dikne wam eriri? Nga wam o jeenwe rikne nahoru a nhne zi n'oro a.

30 “Nye nü me z̄ila, bu nye neemegidne m, nye snóne m naachikota nhne, bu nye n̄obosa ọbosa.

31 Kwnornu nü ka, m naakanu anü, be jaagbarunu badnu mmehie nü okwulu ọbula be kwuluru, koyu nü be jáagbarunu okwulu be kwuluru Enine Nso.

32 Nye ọbula ke jookwugidne Nnwọ ke Badnu, be jaagbarunu a, koyu nye ọbula ke jookwugidne Enine Nso, be jáagbarunu a, ọ búo n'ige ka, mọbu ige ke jaava.

Isisi nü m kpuru a

(Luk 6:43-45)

33 “Anü mee isisi ma ọ bürü ọma, mee masi m kpuru a ma ọ bürü ọma, mọbu mee isisi ma ọ bürü isisi ojo, mee masi m kpuru a ma ọ bürü m kpuru ojo. Kwnornu nü be mahia isisi hite nü m kpuru a.

34 Anü ębnurnu agwọ, anü jaaga ọla kwu ọka ọma, hne anü bụ ele ojo? Kwnornu nü nhne jipiyaru m kpoma bụ nhne ọnun nookwu.

35 Badnu ọma hite n'ekwnu ọma ke zi nü m kpoma a neegwehịa nhne ọma, badnu ojo hite n'ekwnu ojo ke zi nü m kpoma a neegwehịa nhne ojo.

36 Koyu me kanu anü, nü ọka ọbula ele badnu nookwu ke bnágwọ nü nhne, be jaasa ajiji a n'obochi ikpe.

37 Kwnornu nü be jeehite n'ikwu-ọnun i gwnusi i nü nye mee mma, hite masi n'ikwu-ọnun i maa i ikpe.”

Nhne elekema ke Jona

(Mat 8:11,12; Luk 11:29-32)

38 Ige wam agwna ele zni iwu nü ele Farisi kanu a, “Nye-zni-nhne, a noopio ọ whnụ nhne elekema n'aka i.”

39 Jizosi saru be, “Ebiri ojo ke naagba ewhere noopio nhne elekema, o zá nhne elekema be jeenyə a, okwolem nhne elekema Jona nye ɔwhnurninya.

40 Lele kpa Jona daziri qbochi ẹto iwhnehnie nü abali nü rụwhe aznụ, o bụ kpa Nnwọ ke Badnụ jaadazi nü rime eli qbochi ẹto iwhnehnie nü abali.

41 Ele rukna Ninive joosno ebiri ka lizo n'ikpe, be jaama be ikpe, kwnornu nü be tñhnasnarnu mkpoma n'okpo okwo Jona. Kqv le, nhne kakwo Jona zị hna.

42 Eze nyerinya Seba jeelizo ya nü ele ebiri ka bna n'ikpe, o jaama be ikpe, kwnornu nü o hiri n'osotoma ɔwa va nñrnu akoniche Solomoni. Kqv le, nhne kakwo Solomoni zị hna.

R̄enwu ojo hiehnarnu

(Luk 11:24-26)

43 “Nga r̄enwu ojo hiri nü rime badnụ whoga, o zneghari n'eli chna chna chna, noopio hne o joozukwa inwe, kqv o píohiala,

44 o kaa, ‘M jaalahna n'oro m hne me hiri whuya.’ Nga o vaduru, o whnụ nü o zá nye wu nü rime oro wam, nü be zasnarnu a, bìkwata nhne nkari.

45 O jeezne chíri r̄enwu ojo ęsau ibne a ele nwernu risi rikne karu a, be bna wuru nü rime nye wam, ọnodi ipne-aznụ ke nye wam jōhnasi bujo karu kpa o zị nü mbom. O bụ kpa o jøonu n'ebiri ojo ka.”

Nne Jizosi nü r̄umu nne a

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Nga o nookwunu agida ele badnụ wam ɔka, nne a nü r̄umu nne a varu gwuzoru n'ederezi noopio o kwunu a ɔka.

⁴⁷ Otu badnụ kanụ a, “Le, nne i nụ rụmu nne i gwuzogwu n'ederezi noopio i o kwunu i ọka.”

⁴⁸ Jizosi sarụ a, “Nyele bụ nne m, ele kele bụ rụmu nne m?”

⁴⁹ O dōsnima aka nụ hne ele sno apna a zị, kaa, “Anụ le nne m nụ rụmu nne m.”

⁵⁰ Kwnornu nụ nye ọbula ke jeeme nhne Nda m ke zị n'oligwe noopio, nye wam bụ nwene m rukna nụ nwene m rinya, nụ nne m.”

13

*Elulu nye ọgha mkpuru
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ N'ọbochi wam Jizosi whuyaru nụ rime ọro zne daziri ẹli nụ ngeri osimini.

² Agida ele badnụ gbakorū hne ọ zị, ke kpayarụ o jiri bna nụ rime ogbo, daziri ẹli, agida ele badnụ wam gwuzoru nụ mkpomkpo ẹli.

³ O ji elulu zị ọdo n'ọdo zni be agida nhne, kaa, “Otu nye ेrnu ékwu znernu agha mkpuru.

⁴ Nga ọ naagha, agwna mkpuru dna nụ ngeri apna, rụmu Ọnunu varụ tuturu be ta.

⁵ Agwna mkpuru dnarnụ n'ẹli rugwu, hne be nwée agida rịzna, ngangam mkpuru wam fuhịaru, kwnornu nụ be nwée agida rịzna.

⁶ Nga ẹhnam wasiri, be chnanwụ, kwnornu nụ be nwée ęgwnugwnu.

⁷ Agwna mkpuru berere dnarnụ n'esilawụru ig-wnu, igwnu wam sohịa, kpagbu be.

⁸ Agwna mkpuru berere dnarnụ n'ẹli oma, be mị mkpuru otu riwhu, berere nri isunu, berere nri eto.

⁹ Nye nwernu nsnị, ọ nүrnu.”

*Nhne o kwno tnü elulu
(Mak 4:10-12; Luk 8:9,10)*

¹⁰ Ele sno apna a vakwnusi a, s̄ıkwa a, “Kini kpayarü i nookwunu be ɔka n'elulu?”

¹¹ Jiz̄osi sarü be, “Be mernu anü mah̄ia nhne tugwaru otugwa ke ̄eli-eze Chiokike, k̄ovu nü ɔ b̄uo be.

¹² Nye ɔbula ke nwernu nhne, be jeenye hnasi a, o jeenwe agida nhne, k̄ovu nye ke nwée, be jaanahoru a ɔ b̄ubedi ke o nwernu.

¹³ Kam kpayarü, me nootnunu be elulu. Be neele anya k̄ovu be zá noowhnu, be noobno nsn̄i, be zá noonu, be j̄óoghohia nhne.

¹⁴ Nhne Azaya nye ɔwhnurninya kwuru gbasiri be mezu nü risi be, ke kwuru,
‘Anü j̄onu k̄poi, k̄ovu anü j̄óomuhia r̄ia r̄ia,
anü j̄owhnu k̄ovu anü j̄óoghohia r̄ia r̄ia.

¹⁵ Kwnornu nü mkp̄oma ele ka gbasninem n'oto,
nsn̄i kp̄osninem be masi.

Be kpusninem anya be,
ma be gharü o ji anya be whnu ɔsno,
gharü o jiri nsn̄i be n̄urnu nhne,
gweru mkp̄oma be gh̄ohia, ma be t̄uhnasna,
ma m gw̄o m be.’

¹⁶ Anü bu ele ɔwa ɔma, kwnornu nü anya anü noowhnu ɔsno, nsn̄i anü noonu nhne.

¹⁷ N'ezi me kanü anü, ɔ gwn̄urnu agida ele ɔwhnurninya nü ele ɔma ɔgwnu ɔ whnu nhne anü noowhnu, k̄ovu nü be whn̄una, nü ɔ n̄urnu nhne anü noonu k̄ovu nü be n̄una.

*Risi elulu
nye ɔgha mkp̄uru
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

18 “Anụ bnote nsnị ma anụ mūhia risi elulu nye ọgha mkpuru wam.

19 Nye ọbula ke nurnu ikwu-önü ẹli-eze Chiokike, kovu ọ ghöhiala a, nye ojo wam va, nahoru a nhne be kpasiru nü mkpoma a. Ka bụ mkpuru ke be ghasiri nü ngeri apna.

20 Mkpuru ke be ghasiri nü rugwu bụ ele nurnu ikwu-önü wam, ngangam be gweru snarnima nwugwu a.

21 Kovu nü be nwée egwnugwnu nü rime be, be dazi ige matị, nga mmekpēhni mōbu awhnụwhnu varu kwnornu nü ikwu-önü wam, ngangam, be dnahnala aznụ.

22 Mkpuru ke be ghasiri n'esilawuru igwnu bụ ele nurnu ikwu-önü wam, kovu mmekpēhni ke ọwa ka nü aghigho ọwhnu ékwnu n'anya kpagburu ikwu-önü wam, ọ bụru nhne mína mkpuru.

23 Mkpuru ke be ghasiri n'eli bụru ọma, bụ ele ke nurnu ikwu-önü wam, be ghohia a, be mihia mkpuru k'ezi, otu riwhu, ke berere nri isunu, berere nri eto.”

Elulu achara atna

24 Jizosi tnụnu be elulu berere, kaa, “Eli-eze Chiokike nü lele hne badnụ kpasiru mkpuru ọma n'ekwu a.

25 Nga ele badnụ neezni anyarna, nye irno varu kpasi atna n'ekwu wam, la.

26 Nga mkpuru ọma wam fuhjaru, ọ mịi mkpuru, atna wam whorū iwhne.

27 Ele izi nye nwe ékwu wam vakwnusi a, kanụ a, ‘Nda-aị-kwu, i kpásila mkpuru ọma n'ekwu i? O zi hnele fuhia atna?’

28 “Ọ kanụ be, ‘Ka bụ aka ेrnu nye irno.’

“Ele izi a s̄ikwa a, ‘I pioru a zne whome be?’

29 “O kanu be, ‘Óza! O zi kpa anu zi noowho atna anu whokota ikpa.

30 Anu gharu be lawuru sokota du ige o gwe nhne n'ekwu, nga wam, m jaakanu ele neegwe nhne n'ekwu be beru osno whome atna wam, kpukota be n'okwukwu, kpo be békwnu. Kóvu anu chibna ikpa wam n'obna m.’ ”

*Mkpuru mositadi nü
nhne whu bredi*
(Mak 4:30-34; Luk 13:18-21)

31 Jizosi tnunu be elulu berere, kaa, “Eli-eze Chiokike nü lele mkpuru isisi be kwu mositadi, ke badnu kpasiri n'ekwu a.

32 O bu n'ezi nü o zi mati kakwo kpakara mkpuru, o ghø isisi kakwo kpakara nhne be kpasiri n'ekwu, ke onunu oligwe naava noornu alikwu nü nkala a.”

33 O tnunu be elulu berere, kaa, “Eli-eze Chiokike nü lele nhne whu bredi, ke nyerinya gweru gwasí nü rime agida ikpa, tem kpakara a whu.”

34 Kpakara ikwu-onu ka bu ke Jizosi kwunnu igbudu badnu n'elulu. O kwúgene be ikwu-onu hne o jile elulu.

35 “Ka bu ma nhne be kwuru hite n'onu nye ɔwhnurninya mezu, ke karu,
‘M jookpume onu m tnü elulu,
m jaakahia nhne be bigwaru abigwa
ke nga ɔwa panizoru.’ ”

*Jizosi kowamarnu risi
elulu achara atna*

36 Nga ọ ghasarụ igbudu badnụ wam, ọ bna nụ rime ọro. Ele sno apna a vakwnusiri a, naakaa, “Kowanu aị risi elulu atna wam zị n'ekwu wam.”

37 O kaa, “Nye naagha mkpuru ọma bụ Nnwọ ke Badnụ.

38 Ekwu bụ ọwa, mkpuru ọma wam bụ rụmu ẹli-eze Chiokike, kọvu atna wam bụ ele ke nye ọjo wam.

39 Nye irno wam ke kpasịru be bụ Ekwensu, ogwe nhne n'ekwu bụ okwukwo ọwa, ele wam neegwe nhne n'ekwu bụ ele enine izi.

40 Lele kpa be nookpnokota atna wam nọokpo be békwnu, ọ bụ kpa ọ jaazi n'okwukwo ọwa.

41 Nnwọ ke Badnụ jeezihala ele enine izi a, be chikota n'eli-eze a kpakara ele naakpahịa arụru-eli nụ ele neeme mmechie.

42 Be jootubna be n'okne békwnu wam hne be jaazi naakwna erekwna, naata rükwnurnu-ize.

43 Ige wam ele mee mma joonwu lele ehnam n'eli-eze Chiokike Nda be. Nye nwernu nsnị, ọ nürnū.

Elulu eto

44 “Eli-eze Chiokike nụ lele erekwnu be bigwaru n'ekwu, ke otu badnụ whnurnu. O gweru nhne kpusnime a, gweru snarnịma la, re kpakara nhne ọ nwernu, zürü ẹli wam.

45 “Eli-eze Chiokike nụ lele nye mgbama-ahịa noopio palị ọma.

46 Nga ọ whnurnu otu palị gburu okne ọnu, o zne re kpakara nhne ọ nwernu, zürü a.

47 “Berere kwno ẹli-eze Chiokike nụ lele igbo be wusiri nụ rime osimini, ke gburu agịda aznụ zị ọdo n'odo.

48 Nga o jiru, be dəhia a nü mkpomkpo əli, daziri əli həsi aznū ele ke bəru əma nü rime nhne, tuwhume aznū ele ke bùo əma.

49 O bù kpa ə jaazi n'okwukwo ke əwa, ele enine izi joowhuya, kewahija ele ojo n'əhni ele mee mma.

50 Be jəotubna ele ojo n'okne békwnu, hne be jaazi naakwna əkwna, naata rükwnurnu-ize."

51 Jizəsi sikhwaru be, "Anü ghəhiarū kpakara nhne ka?"

Be kaa, "Owe."

52 O kanü be, "Nye zni iwü əbula be znirni apna əli-eze Chiokike, nü lele nye nwe əro nye hiri n'ekwnu a neegwehija nhne ikne nü nhne əknani."

*Be jiru Jizəsi nü Nazareti
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

53 Nga Jizəsi tñukworu elulu, o hiri nü pi i whəga.

54 Nga ə varü n'əli ke aka a, neezni nhne n'əro əgbako be, ke kpayarü nhne o znirni duru be əhni, be kaa, "Ndaa hne nwerukna ka nwehijarū akoniche nü ərnu ndu-əhni ka?

55 Nyerukna ka ə bùo nnwə omenka a? O bùo nne a bù nye be kwu Meri nü rümu nne a rukna, Jemisi, nü Josefu, nü Saimoni nü Judas?

56 Rümu nne a rinya be zía n'esilawüru a? Ndaa hne nwerukna ka nwehijarū kpakara nhne ka?"

57 Be we ovu əhni megidne a.

Kövü Jizəsi kanü be, "Okwolem nü əli ke a nü ezi-nü-əro a bù hne nye əwhnurninya nwée əso anya."

58 O rnúna agida ərnu ndu-əhni nü pi kwnornu nü be nwée əkwnata mkpoma.

14

*Enwu Joni Nye Wụ Mini
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ N'ige wam Eze Erodu nye nęechi Galili nurnu ọtnutnu gbasiri Jizosi.

² O kanụ ele neeznenu a izi, “Nyerukna ka bụ Joni Nye Wụ Mini, o hilem n'enwu lizọ, ọ bụ nhne mernu o nwernu rikne ka o ji nōornu ेrnu nduehni.”

³ N'ige wheru ewhe Erodu nwugwuru Jóni, kne a eriri, yisi a n'oro ikelu kwnornu nü Erodiasi nnwerne Filipu nwene a rukna.

⁴ Kwnornu nü Jóni kannu a, “O búo oma n'iwu ọ lu nnwerne nwene i.”

⁵ Erodu pioru o gbu a, kovu ọ tịru ogwnu ele Ju, kwnornu nü be kwegwu Jóni bụ nye ọwhnurninya.

⁶ Nga ọbochi ochenwanya ọmumu Erodu dürü, nnwọ rinya Erodiasi neetne eri nü ruvhnu be, ọ soro Erodu n'önü k'ezi,

⁷ o kwe a mkwna, kwesi a rikne nü o jeenye a nhne ọbula ọ jɔorio.

⁸ Nne a zni a ezni ọ kaa, “Nyee m risi Jóni Nye Wụ Mini n'agbugba hna.”

⁹ O gburu eze igbugbu nü mkpoma, kovu kwnornu nü mkwna wam o kweru, nü ele ya nü be дажi neeri wiri, ọ karu be nyee a.

¹⁰ O zizne be gbuhiịa risi Jóni n'oro ikelu.

¹¹ Be vuya risi a n'agbugba, nyee nnwọ rinya wam, o nyee a nne a.

¹² Ele sno apna Jóni va, vuru iznu a, li a, be zne kanụ Jizosi nhne mernu.

*Jizosi nyernu pokwu
badnụ isne wiri
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)*

13 Nga Jizosi nurnu a, o hiri nü pjam whoga, ya nü nsnunu a bna n'ogbo zne hne koru owu. Koyu ele badnụ piohiaru hne o zi, be hi nü kpakara eli-ohna wam snornu a n'ochi eli.

14 Nga Jizosi whuyaru n'ogbo whnu agida badnụ, o donu be obirizi, gwę ele ke naaria nriria.

15 Nga o dürü ogbednachi, ele sno apna a vakwnusiri a, kaa, “Hna kogwu owu, qbochi zneminem, zila ele ka ma be zne nü rime eli-ohna zne zuru nhne oriri.”

16 Jizosi kanu be, “O zla mkpa nü be jaala, anu nyee be nhne be jeeri.”

17 Be kanu a, “Nhne a nwernu hna kwolem ike brędi isne nü aznụ lawuru.”

18 Jizosi kanu be, “Anu chiyanu m be hna.”

19 O kanu kpakara ighbudu badnụ wam daziri eli n'olu achara. O gweru ike brędi isne nü aznụ lawuru wam, le anya n'oligwe, tu mmamma, nyawama be, nyee ele sno apna a, be gweru a nyee ighbudu badnụ wam.

20 Kpakara be ri, riji rüwho, ele sno apna a tutukota rüvnuruvnu ke gwnarnu agwna, ke jihiaru nkita nri nü nkita lawuru.

21 Ele riri wiri wam bụ pokwu ele rukna isne, be gweme ele rinya nü rümu takiri.

*Jizosi znernu izne
n'olu mini
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)*

22 Ngangam Jizosi kanu ele sno apna a be bna n'ogbo, beru a ọsno whe aka osimini kiyari, ma o zila igbudu badnu wam.

23 Nga o zilakworu igbudu badnu wam, o pnezne n'olu rugwu nụ nsnunu a zne kpe okpukpe. N'ige ogbednachi, ya nụ nsnunu a zi piäm.

24 Koyu nụ ọgbo wam zi ikere n'olu osimini, abaka-mini zi noovu a, kwnornu nụ ruwhere neewhegidne a.

25 Koyu n'ọnụ ọsisi, Jizosi neezne izne n'olu mini ma ọ vakwnusi be.

26 Nga ele sno apna a whnunru a, hne o neezne izne n'olu mini, mkpoma whuru be, be tu ogwnu, si okokoba nụ ọ bụ rənwu.

27 Ngangam Jizosi kanu be, “Mkpoma si anu rikne, ọ bụ mawa. Anu túko ogwnu.”

28 Pita sa a, “Nyenwe aj, ọ bụru nụ ọ bụ jıwa, kanu m me vakwnusi i n'olu mini.”

29 Jizosi kanu a, “Vaa.”

Pita hi n'ogbo hiedna, zne izne n'olu mini, neeznekwnusi Jizosi.

30 Koyu nga ọ whnunru okne ruwhere, ọ tu ogwnu, bete neemi, o siwama, “Nyenwe aj, znohia m.”

31 Ngangam Jizosi dosenihala aka a, nwugwuru a, kanu a, “Nye ọkwnata m kpoma mati, kini kpayarü i jiri nwe m kpoma lawuru?”

32 Nga be bnarnu nụ rime ọgbo, ruwhere wam whebiri.

33 Ele zi nụ rime ọgbo wam varu kpönu a risi eli, be naakaa, “N'ezi, i bụ Nnwọ Chiokike.”

*Jizosi gwɔru ele nriria
n'eli Genezareti
(Mak 6:53-56)*

³⁴ Nga be wheru aznụ mini wam, be va du n'eli Genezareti.

³⁵ Ele rukna ẹli wam mahiaru Jizosi, be zihala nụ kpakara ẹli kwuyanụ a ele nriria.

³⁶ Be riasno a ma be kpatụ ọnụ iwo a aka kpɔi. Ọ gwɔru kpakara ele kpaturu ọnụ iwo a aka.

15

*Omen'eli ke ele mbom
(Mak 7:1-13)*

¹ Nga ele Farisi nụ ele zni iwu ele Ju hiri nụ Jerusélem vakwnusi Jizosi, be sịkwa a,

² “Kini kpayarụ ele sno apna i zá naabita omen'eli ele mbom? Be zá nọokwo aka hne be ri wiri.”

³ Jizosi sarụ be, “Kini kpayarụ anụ zá naabiita nhne Chiokike nyernu n'iwu kwnornu omen'eli anụ?

⁴ Chiokike karụ, ‘Sobisinu nda i nụ nne i,’ nụ ‘Nye ọbula ke joovu nda a mọbu nne a ọnụ, be gbu a.’

⁵ Kọvu anụ karụ nụ nye ọbula ke jaakanụ nda a mọbu nne a, ‘Nhne i jeerihịa n'aka m bụ nkesi me nyernu Chiokike,’

⁶ ọ zíma mkpa nụ ọ jọosobisinu nda a mọbu nne a rịa rịa. Anụ neeme ikwu-ọnụ Chiokike nhne etekne kwnornu omen'eli anụ.

⁷ Ele ruwhnu lawụru, Azaya nye ọwhnurninya kwuru ezi ọka gbasịri anụ nga ọ kwuru,

⁸ ‘Ele ka jị mgbele-ọnụ etekne nọosobisinu m, kọvu nụ mkpoma be zị ikere nụ hne me zị.

9 Be nqokponu m risi eli n'etekne,
be neezni nhne badnụ
nyernu n'iwu lele nụ ọ bụ iwu Chiokike.' "

Nhne neemeru badnụ
(Mak 7:14-23)

10 Jizosi sukwuru igbudu badnụ wam, kanụ be,
"Anụ bnote nsnị, anụ ghohia masi.

11 Ọ búo nhne bnarnụ n'ọnụ badnụ bụ nhne
neemeru badnụ, ọ bụ nhne hi n'ọnụ whụya bụ
nhne neemeru badnụ."

12 Ele sno apna a vakwnusiri a, kanụ a, "I
mahijaru nụ ele Farisi weru ẹhni nga be nurnu ọka
wam?"

13 Jizosi sarụ be, "Be joowhohala isisi ọbula ke
Nda m ke oligwe kpásila.

14 Anụ gharụ be, be bụ ele kpuru isni noodu ele
kpuru isni. Ọ bụru nụ nye isni noodu nye isni, be
lawụru jaadnabna nụ rime olulu."

15 Pita kanụ a, "Kowanu aị risi elulu ka."

16 Jizosi kanụ be, "Anụ nwée oghohia dù kịtna?

17 Ọ bụ anụ máa nụ nhne ọbula ke bnarnụ n'ọnụ
neezne nụ rụwho, be nynohala a n'osoro?

18 Kqvü nụ nhne ke hiri n'ọnụ whụya hi nụ
mkpoma whụya, ka bụ nhne ke neemeru badnụ.

19 Kwnornu nụ hite nụ rime mkpoma bụ hne
kpakara ɔriri ojo hi nqowhuya, ogbu badnụ, ome
oyi, ogba ewhere, oznu buznu, akebne agha-
laghala nụ ọkaja ele berere.

20 Nhne ele ka bụ nhne meru badnụ, kqvü o ri
wiri n'aka kwóge ọkwo méru badnụ."

Okwnata ovu otu nyerinya
(Mak 7:24-30)

21 Jizosi hiri nü piám whoga, zne n'eli Taya nü Saidoni.

22 Otu nyerinya Kena, nye eli wam, whuyaru, si-wama, "Nyenwe aij, Nnwø Devidi, dønu m obirizi, rønzu ojo nwugwusi nnwø m rinya aka rikne."

23 Jizosi sála a nhne obula. Ele sno apna a vakwnusi a, riasno, kaa, "Chihala a, kwnornu nü o neesisno aij lulo."

24 Jizosi saru, "Be ziyaru m kwnornu atnurnu whuru owhu ke ele Izireli kpøi."

25 Nyerinya wam varu kpønu a risi eli, kaa, "Nyenwe aij, yisinu m aka."

26 Jizosi saru, "O búo ọma o gweru wíri rúmu takíri tñhalanu rúmu nkíta."

27 Nyerinya wam karu, "Owe, Nyenwe aij, kovu nü rúmu nkíta neeri agwna rúvnuruvnu ke hi nü n'olu ikpechi ele nwe be naadna."

28 Ige wam, Jizosi saru a, "Nyerinya, ọkwnata mkpøma i hna ezi, ọ dazinu i lele kpa i pioru." Ngangam, ehni bñru nnwø a rinya ọma.

Jizosi gworu ele nríria

29 Jizosi hi nü piám whuya, va nü ngeri Osimini Galili. O pnezne n'olu rugwu, daziri eli.

30 Agida ele badnú vakwnusiri a, kwuru ele mgwøro, nü ele isni, ele vu ɔru, nü ele mgbu, nü agida ele naaria nríria zi ɔdo n'odo va. Be kwubíta be n'eli n'ochi Jizosi, ọ gwø kpakara be.

31 Ka kpayarú o duru ele badnú wam ehni, nga be whnurnu ele mgbu hne be kwuru ɔka, ele vu ɔru, ehni bñru be ọma, ele mgwøro neezne izne, nü ele isni whnurnu ɔsno. Be ja Chiokike ke Izireli mma.

*Jizosi nyernu pokwu
badnụ ẹno wiri
(Mak 8:1-10)*

³² Jizosi sukwu ele sno apna a, kaa, “M nqodonu agida ele badnụ ka obirizi, kwnornu nụ me nụ be dazilam obochi ẹto kitna, be nwée nhne be jeeri, m jéezila be n'ọnụ etekne, ọ zị be tubo n'apna.”

³³ Ele sno apna a kanụ a, “Ndaa hne a jeenwehia brędi n'eli-ikpa ka ke jeeji igbudu badnụ ka rụwho?”

³⁴ Jizosi sìkwa be, “Anụ nwernu ike brędi ele?”

Be sarụ, “Esau, nụ aznụ matị ele nụ ele.”

³⁵ Jizosi kanụ igbudu badnụ wam be daziri eli.

³⁶ O gweru ike brędi ẹsau nụ aznụ wam, tụ mmamma, ọ nyawama be, nyee ele sno apna a, ele sno apna gweru nyee igbudu badnụ wam.

³⁷ Kpakara be ri, riji rụwho, be tutukota rụvnuruvnu ke gwnarnụ agwna, nkita ẹsau jipiyaru.

³⁸ Ele riri a bụ pokwu ele rukna ẹno, be gweme ele rinya nụ rụmu takiri.

³⁹ Nga Jizosi zihalaru ele badnụ wam, ọ bna n'ogbo zne n'eli Magada.

16

*Orio nhne elekema
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Ele Farisi nụ ele Sadusi vakwnusiri Jizosi naakpa a iru, kanụ a, o gesi be nhne elekema hi n'oligwe.

² Ọ sarụ be, “N'ogbednachi, anụ naakaa, ‘Ruwhnu oligwe bürü ọma, kwnornu nụ oligwe naachna ihie ihie.’”

³ N'osisi, anụ naakaa, ‘Ruwhnu oligwe búo ọma tna, kwnornu nụ oligwe dugwu ruwhnu naachna

ihie ihie.' Anụ magwụ kpa be le ọwa nụ ruwhnu oligwe anya gwnụ nhne ọ jọbu. Kọvu ndaa kpa anụ māa ige ka?

⁴ Ebiri ọjo naagba ewhere, noopio nhne elekema, ọ zá nhne elekema be jeenye anụ, okwolem nhne elekema Jona nye ọwhnurninya." Ọ gharụ be, whoga.

*Nhne whụ bredi ke
ele Farisi nụ ele Sadusi
(Mak 8:14-21)*

⁵ Nga ele sno apna a gawheru nụ ngeri kiyari, be chezuru o gweru brędi.

⁶ Jizosi kanụ be, "Anya dù anụ ẹli, anụ neeze nhne whụ brędi ke ele Farisi nụ ele Sadusi."

⁷ Be nootnurita n'esilawuru be, naakaa, "O bụ kwnornu nụ a jíle brędi."

⁸ Nga Jizosi mahiaru a, ọ kaa, "Ele ọkwnata ovu matị, kini kpayarụ anụ ji nookwu n'esilawuru anụ nụ anụ nwée brędi?

⁹ Anụ ghóhia köriri, anụ chénwanyana ike brędi isne ke pokwu badnụ isne, nụ nkita ele anụ pnojiri?

¹⁰ Mọbu nga me keru ike brędi ẹsau ke pokwu badnụ ẹno wam, nkita ele anụ pnojiri?

¹¹ Kini kpayarụ anụ ghóhiala nụ ọ búo brędi hne me naakaa? Kọvu anụ zeru nhne nqowhu brędi ke ele Farisi nụ ele Sadusi."

¹² Nga be ghohiaru nụ ọ kála be ze nhne nqowhu brędi, kọvu be neeze iznizni ele Farisi nụ ele Sadusi.

*Pita kahiaru nye Jizosi bụ
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

13 Nga Jizosi varu n'odoru əli Sizaria Filipai, o s̄ikwa ele sno apna a, “Ele b̄adn̄u be naakaa n̄u Nnw̄o ke Badn̄u b̄u nyele?”

14 Be kaa, “Agwna be kaa J̄oni Nye W̄u Mini, ele berere kaa Elaija, ele berere kwno kaa Jerimaya m̄obu otu nyenum n̄u rime ele ɔwhnurninya.”

15 O s̄ikwa be, “Anu n'iwhuru anu, anu kanu n̄u m b̄u m nyele?”

16 Sāmoni Pita kanu a, “J̄i n'iwhuru i b̄u Karāisi wam, Nnw̄o Chiokike z̄i b̄udnu.”

17 Jizosi kanu a, “I b̄u nye ɔwa oma, Sāmoni nnw̄o Jona, kwnornu n̄u ano-ehni n̄u ɔvnarna kp̄mennu i ya, okwolem Nda m ke z̄i n'oligwe.

18 Me kanu i, n̄u j̄i n'iwhuru i b̄u Pita, o b̄u n'olu rugwu ka hne me joowu ɔgbako ke m, iknernema ɛ̄nu jáaka a rikne r̄ia r̄ia.

19 M jeenye i snamb̄i ke əli-eze Chiokike, nhne ɔbula ke i knernu eriri n'ɔwa Chiokike jeekne a eriri n'oligwe, nhne ɔbula ke i t̄omarnu n'ɔwa, Chiokike j̄otoma a n'oligwe.”

20 Ige wam Jizosi d̄o ele sno apna aka n̄u nsn̄i, be kánukwadia nye ɔbula n̄u o b̄u Karāisi.

*Jizosi kwuru ɔka
gbasiri ɛ̄nu a
(Mak 8:31--9:1; Luk 9:22-27)*

21 Hite n'ige wam Jizosi bete naakanu ele sno apna a n̄u o jeezneriri Jerus̄elēm, ta agida awhn̄uwhnu n'aka ele okno badn̄u n̄u ele risi ariohna n̄u ele zni iwu ele Ju, be j̄ooju a, gbu a, n'qbochi k̄e əto, o jeehi n'ɛ̄nu lizo.

²² Pita kwuhala Jizosi ichne, bete naabnanu a mbna, naakaa, “Chiokike kwé, Nyenwe aị, nhne ka jéeme i.”

²³ Koyu Jizosi tughasnarnu kanụ Pita, “Zne n'aznụ m, Setani, i naadnasninu m apna. Kwnornu nụ i neeché echiche lele badnụ, o búo lele Chiokike.”

²⁴ Ige wam Jizosi kanụ ele sno apna a, “O bụru nụ nye ọbula joosno m n'aznụ, o jooju ẹhni a, vuru ọgba a, sno m.

²⁵ Nye ọbula ke noopio o dòhia bùdnu a, jootuwihu a, koyu nye ọbula ke jootuwihu bùdnu a kwnornu m, o joopiohi a.

²⁶ Mbnarna kini bụ nhne badnụ jeenwe, o bụru nụ o rihia kpakara ọwa n'iru, koyu tuwhume bùdnu a? Kini bụ nhne badnụ jeeji gbanwo bùdnu a?

²⁷ Kwnornu nụ Nnwọ ke Badnụ jaava n'igwugwu ke Nda a, ya nụ ele enine izi a, ige wam o jookwuhnata nye ọbula ọgwo ẹrnu nhne o rñurnu.

²⁸ N'ezi, me kanụ anụ, nụ agwna ele gwuzo hna jónowu ẹnwu tem be whnụ Nnwọ ke Badnụ hne o naava chi lele eze.”

17

Onwoghari ke Jizosi (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nga obochi isunu whemernu, Jizosi kwuru Pita, nụ Jemisi, nụ Jóni nwene a, yisinu ẹhni a, kwuru be whoga ichne, pne olu rugwu hna n'olu.

² O nwogharị nụ ruwhnu be, ruwhnu a noonwu lele ẹhnam, iwo a naachna lele iwhne.

³ Be whnurnu Mozizi nụ Əlaija hne be nụ Jizosi nookwurita ọka.

⁴ Pita kanụ Jizosi, “Nyenwe ai, o bụru ọma a daziri hna, o bụru nụ i jeekwe, a wu oro-eka ẹto hna, otu bụru ke i, otu ke Mozizi, otu ke Əlaija.”

⁵ Nga o kpu ọka ka n'ọnụ, erumeru oligwe ke chnaga rịchna kpusnirni be, otu akpiri hiri n'erumeru oligwe wam dna, kaa, “Ka bụ Nnwọ m me whnùrnu n'anya, nye nhne a masiri m, anụ bnonu a nsnị.”

⁶ Nga ele sno apna a nṣrnu a, be dna, kpute ruwhnu n'eli, tụ ogwnu k'agida.

⁷ Jizosi vakwnusiri be, kpatụ be aka, kaa, “Anụ lizo, anụ tū ogwnu.”

⁸ Nga be lelizoru anya, o zá nye be whnùrnu, okwolem Jizosi kpoi.

⁹ Nga be hiri n'olu rugwu wam hiedna, Jizosi do be aka nụ nsnị, kaa, “O zá nye anụ kanụ nhne anụ whnùrnu tem Nnwọ ke Badnụ hi n'enwu lizo.”

¹⁰ Ele sno apna a sịkwa a, “Kini kpayaru ele zni iwu ele Ju jiri kaa nụ Əlaija jeebe ọsno va?”

¹¹ Jizosi kanụ be, “Əlaija jeebe ọsno va n'ezi, o jaabíkwata kpakara nhne.

¹² Koyu me kanụ anụ nụ Əlaija valém, be máhiyal a, be mee a kpa o jiri masi be. O bụ masi kpa be jeeme Nnwọ ke Badnụ ta awhnùwhnu n'aka be.”

¹³ Ige wam ele sno apna a ghohiaru nụ o kannu be ọka gbasiri Joni Nye Wụ Mini.

*Jizosi gworu wikoro rukna
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Nga be vakwnusiri igbudu badnụ wam, otu nyerukna vakwnusiri Jizosi gbunu a mpnerne ọchi n'eli,

15 kaa, “Nyenwe aị, dọnu nnwọ m rukna obirizi, ọ naata awhnụwhnu k'agida kwnornu nụ ọ naaria akwukwu, agida ige, ọ naadnabna békwnu, agida ige masị ọ dnabna mini.

16 M kwuyanụ a ele sno apna i, koyu nụ be nwée rikne gwọ a.”

17 Jizosi sarụ be, “Anụ ebiri ka nwée ọkwnata mkpoma, ele mkpoma hịri aghị, me nụ anụ jaadazi dù ngele? Me jeesinu anụ mkpoma dù ngele? Anụ kwuyanụ m nnwọ wam hna.”

18 Jizosi bigbọ rẹnwu ojo wam, o hi nụ rime a whụya, Jizosi gwọ nnwọ wam ngangam.

19 Nga ele sno apna a vakwnusiri a ichne, be sịkwa a, “Kịni kpayarụ a nwéne rikne chịhala rẹnwu ojo wam?”

20 Jizosi kanụ be, “Kwnornu nụ ọkwnata ovu anụ zị matị. N'ezi me kanụ anụ, ọ bụru nụ anụ nwernu Ọkwnata ovu hna lele mkpuru mositadi, anụ jaakanụ rugwu ka, ‘Hi nụ hna zne hne berere,’ o jeezne, ọ zá nhne jaara ehni hne anụ zị.” [

21 Koyu nụ rẹnwu ojo nụ kpa jóowhoga, okwolem hite n'okpukpe nụ ovu ọnụ.]

*Jizosi kwukwnornu
oka gbasiri enwu a
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

22 Nga Jizosi nụ ele sno apna a gbakorū nụ Galili, Jizosi kanụ be, “Be jeegweru Nnwọ ke Badnụ resi n'aka ele badnụ.

23 Be joogbu a, koyu n'obochi ke eto, o jeehi n'enwu lizo.” O gbu ele sno apna a igbugbu k'agida.

Ntụ ịwai Oro Nso

24 Nga Jizosi nü ele sno apna a vaduru Kapanom, ele naana ịwai ntü Oro Nso Chiokike vakwnusiri Pita, sìkwa, “Nye-zni-nhne anü ọ zìa nötou ntü Oro Nso?”

25 Pita kaa, “Owe, ọ nötou.”

Nga be bnarnü n'oro, Jizosi beru ọsno sìkwa Pita, “Saimoni, kini bu echiche i, ọ bu n'aka ele kele hne ele eze ọwa ka naarnü ntü ahia mòbu ntü risi badnü, n'aka rùmu be mòbu n'aka ele izne?”

26 Pita kanü a, “N'aka ele izne.”

Jizosi kanü a, “Ọ búru kpam, rùmu be zìla nü rime a.

27 Kòvu ma a gharü o mee nhne jeewe be ehni, zne n'osimini, tüsí arı aznü, gweru aznü ọbula beru ọsno whuya, nga i kpumernu ọnua, i jowhnu otu mkpuru ịwai, gweru a nyee be, ọ búru ke me nu ji.”

18

Nyele kakwo ibne a?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 N'ige wam ele sno apna Jizosi vakwnusiri a, sìkwa a, “Nyele kakwo n'eli-eze Chiokike?”

2 Jizosi sukwu otu watakiri, gwuzote a n'esilawuru be.

3 Ọ kanü be, “Me kanü anü ezi ọka, okwolem ma anü tūhnasnarnu lele rùmu takiri, anü jáabna n'eli-eze Chiokike rìa rìa.

4 Nye ọbula ke jeegwedna ehni a lele watakiri ka, nye wam kakwo n'eli-eze Chiokike.

5 Nye ọbula ke jaanarnü otu watakiri nü kpa nü rèwhna m, nanabnanya m.

Nhne jeeme badnü mehie

(Mak 9:42-48; Luk 17:1,2)

6 “Koyu nye obula ke jeeme ma otu nu rime ele mati ka kwehiaru nu me mehie, o jaakanu a mma o buru be gweru okne rugwu ogwe-wiri nyasi a n'ili, migbu a nu rime osimini.

7 Awhnuywhnu jaazinu owa kwnornu nu nhne ornurna ke neeme ele badnu neeme mmehie. O zi mkpa nu ornurna jaava, koyu awhnuywhnu zinu nye wam ornurna jeehi n'aka a va.

8 O buru nu aka i, mobu ochi i, jeeme i, i mee mmehie, bihala a, tuwhume a, o kanu i mma i bna nu budnu buru nye mgworo mobu vuru oru, karu o nwernu aka lawuru mobu ochi lawuru be tubna i nu bekwnu eli reenwu chni echni.

9 O buru masi nu anya i jeeme i, i mee mmehie, gweme a, tuwhume a, o kanu i mma i bna nu budnu nwernu otu anya, karu o nwernu anya lawuru be tubna i nu bekwnu eli reenwu.”

Elulu atnurnu whuru owhu

(Luk 15:3-7)

10 Anu whnu nu anu zia neeledna otu nu rime ele mati ka anya, kwnornu nu me kanu anu, n'oligwe ele enine izi be noowhnu ruwhnu Nda m ke zi n'oligwe anya ige obula. [

11 Kwnornu nu Nnwuo ke Badnu varu o znohia ele whuru owhu.]

12 Kini bu echiche anu? O buru nu badnu nwernu otu riwhu atnurnu, otu nu rime be kpawhu ori, o jaaghosa nri tolu nu tolu kiyari n'olu rugwu, zne noopio ke kpawhuru ori?

13 Me kanu anu ezi oka, nga o piohiaru a, o joonwudna nu risi a karu nu risi nri tolu nu tolu wam whule owhu.

14 Kpam masi, o bùo echiche Nda anu ke zi n'oligwe, nu otu nu rime ele mati ka joowhu etekne.

*Nga nwene i mernu i nhne ojo
(Luk 17:3)*

15 “Berere, o bùru nu nwene i mee i nhne ojo, zne kanu a nhne o mernu i n'esilawuru ji nu ya kpoi. O bùru nu o nurnu nhne i karu, i rihiyalam nwene i n'iru.

16 Kovu o bùru nu o núna, kwuru otu badnu mobu badnu lawuru yisini ehnji, oka obula be kwuru jooburu nhne ele akebne lawuru mobu eto jeemesi rikne.

17 O bùru nu o kwéle o bnonu be nsnji, kanu ogbako Chiokike. O bùru nu o bnoge ogbako Chiokike nsnji, gweru a lele nye máa Chiokike mobu nye ṣona ntu.

18 “Me kanu anu ezi oka, nhne obula ke anu jeekne eriri n'owa, Chiokike jeekne a eriri n'oligwe, nhne obula ke anu jootoma n'owa, Chiokike jootoma a n'oligwe.

19 “Berere, me kanu anu, o bùru nu anu badnu lawuru kwerikota nu nhne obula anu riotoru n'owa, Nda m ke zi n'oligwe jeemezunu anu ya.

20 Kwnornu nu hne badnu lawuru mobu eto gbakoru nu rèwhna m, m zi m hnam n'esilawuru be.”

Elulu ohi ke nwéé mkpo ma obirizi

21 Pita vakwnusiri Jizosi sìkwa a, “Nyenwe aị, mgba ele bu hne nwene m jeemehie megidne m, m gbarunu a? Dụ mgba ẹsau sa?”

22 Jizosi kanu a, “M kágene m ji dụ mgba ẹsau, kovu dụ nri ẹsau mgba ẹsau.

23 Kam kpayarụ, be jeeji ẹli-eze Chiokike neesninu otu nye eze, nye pioru ma ya nụ ele ọhi a piakota ịwai.

24 Nga o beteru naapịa, be kwuyanụ a otu badnụ ke ji a nri pokwu talenti.*

25 Kọvu nụ kpa o nwée rikne nọokwu ọgwo o ji, nyenwe a karụ be re ya nụ nnwerne a nụ rụmu a, nụ kpakara nhne o nwernu, ma be kwụhnata ọgwo o ji.

26 “Ọhi wam dnarnụ n'eli kpọnu a risi ẹli, kaa, ‘Nyenwe m, knatanụ m mkpoma, m jọokwuhnata i kpakara nhne me ji i.’

27 Nyenwe ọhi wam donu a obirizi, o sigbasi a, gbarunu a ọgwo o ji a.

28 “Kọvu nụ ọhi wam whogaru, whnụ otu nụ rime ọhi ibne a, ke ji a otu riwhu mkpuru ịwai, o nwụgwusi a rikne, whatasi a n'akpiri, naakaa, ‘Kwụhnata m nhne ọbula i ji m.’

29 “Ọhi ibne a dna n'eli riasno a, kaa, ‘Knatanụ m mkpoma, m jọokwuhnata i.’

30 “O kwéle, tnụnuma, o gweru a tübna a n'oro ikelu, dù nga o jọokwuhnata a ọgwo o rigwu a.

31 Nga ele ọhi ibne a whnurnu nhne mernu, o gbu be ighbugbu k'agida, be zne tnusinu nyenwe be kpakara nhne mernu.

32 Ige wam nyenwe ọhi wam sukwuru a, kanụ a, ‘Ji ọhi ojo, m gbarunu m i kpakara ọgwo wam kwnornu nụ i riasornu m.

33 O bụ nụ i kwésile o donu ọhi ibne i obirizi, lele kpa me jiri donu i obirizi?

* **18:24 nri pokwu talenti:** ka whụyaru nhne nụ lele agida pokwu ndası mkpuru ịwai.

34 Nyenwe be weru ẹhni k'agida, o gweru a zizne n'oro ikelu ma be ta a awhnụwhnu du nga ọ jọokwuhnata kpakara Ọgwo o jigwu a.

35 “O bụ kpa Nda m ke oligwe jeeme anụ, o bụru nụ nye Ọbula nụ rime anụ jáagbarunu nwene a hite nụ mkpoma a.”

19

*Ogba nnam
(Mak 10:1-12)*

1 Nga Jizosi kwukworu ọka ka, o hi nụ Galili whoga, zne n'ike ẹli Judiya n'aznụ Osimini Jodani kiyari.

2 Igbudu ele badnụ snornu a, o gwọ be nriria be pji.

3 Agwna ele Farisi vakwnusiri Jizosi, naakpa a iru, kaa, “O bụru ọma n'iwu nyerukna gba nnwerne a nnam kwnornu nụ nhne Ọbula?”

4 O saru be, “Anụ gwnúna nụ nye kpuru be hite n'opanizo ‘kpuru be nyerukna nụ nyerinya,’

5 kaa, ‘Ka kpayarụ, nyerukna jaagharụ nda a nụ nne a, takwnusi n'ehni nnwerne a, be lawuru jioogho otu anọ-ehni?’

6 Kam kpayarụ, be búma badnụ lawuru, koyu otu anọ-ehni. Nhne Chiokike knekotaru, badnụ tómania a.”

7 Be sịkwa a, “Kini kpayarụ Mozizi nyernu iwu, kaa be gba Ọkwukwo nnam nyee nyerinya, chihala a?”

8 Jizosi kanụ be, “Mozizi kweru ka kwnornu mkpoma ojo anụ, kweru anụ gba nnwerne anụ nnam, koyu hite nụ mbom, o búo kpa ọ zi.

9 Me kanu anu, nye obula ke jaagba nnwerne a nnam, hne o buo nu o neeme oyi, luru nnwerne berere, o neeme masi oyi.”*

10 Ele sno apna a kanu a, “O buru kpam n'esilawuru nyerukna nu nyerinya, o ka mma badnu gharu o lu nnwerne mobu gbø nzi.”

11 Kovu Jizosi saru be, “O buo kpakara badnu jeegweru oka ka, okwolem ele Chiokike nyernu rikne.

12 Kwnornu nu agwna ele rukna bu okiri-badnu hite nu ruwho nne be, o zi masi ele badnu ibne be meteru okiri-badnu, ele ke berere bu ele meteru ehnri be okiri-badnu kwnornu eli-eze Chiokike. Nye nwernu rikne o gweru oka ka, gweru a.”

*Jizosi goziri rumu takiri
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

13 Be kwuyanu Jizosi rumu takiri ma o tukwasi be aka a lawuru, kpenu be okpukpe. Kovu ele sno apna a bigboru ele kwuyaru be.

14 Kovu nu Jizosi kannu be, “Anu gharu rumu takiri ma be vakwnusi m, anu bnosni be, kwnornu nu eli-eze Chiokike bu ke ele nu kpa.”

15 O tukwasi be aka a lawuru, hi nu pii whoga.

*Eze wikoro
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

16 Otu nyerukna vakwnusi Jizosi, sìkwa a, “Nye-zni-nhne, kini bu nhne oma me jeeme ma m nwe m bñdnu kwó okwo?”

17 Jizosi kanu a, “Kini kpayarü i néesikwa m nhne gbasiri nhne oma? O zá nye bu nye oma okwolem

---

* **19:9** Okwukwo berere kamasi: *Nye jøolu nyerinya wam nga nzi a gbaru a nnam neeme masi oyi.*

otu badnụ, bụ Chiokike kpoi. Koyu ọ bụru nụ i pioru ọ bna nụ bụdnu, bitema nhne Chiokike nyernu n'iwu."

¹⁸ O sịkwa a, "Ndaa iwu kọ?"

Jizosí kanu a, "I gbúkọ badnụ, i mékọ ọyi, i znúkọ buznu, i gbákọ akebne aghalaghala,

¹⁹ sobisinu nda i nụ nne i, i jọowhnu nye agbatibi i n'anya lele ehni i."

²⁰ Wikoro wam kaa, "M bitaru m kpakara iwu ele ka. Kini gwnarnu berere me jeeme?"

²¹ Jizosí kanu a, "O bụru nụ i pioru nụ i joozu ozu k'ezi, la, re kpakara nhne i nwernu, kesi ele mboni, i jeenwe ekwnu n'oligwe, vaa, sno m."

²² Nga wikoro wam nurnu ikwu-ọnka, ọ la, naagbaru ruwhnu, kwnornu nụ o nwernu ekwnu k'agida.

²³ Jizosí kanu ele sno apna a, "Me kanu anu ezi ọka, ọ jaara ehni nye nwernu ekwnu ọ bna n'eli-eze Chiokike.

²⁴ Berere kwno, me kanu anu, ọ zịnu anohia be kwu kameli ewheke ọ gawhe n'anya alanga, karu nye nwernu ekwnu ọ bna n'eli-eze Chiokike."

²⁵ Nga ele sno apna a nurnu ọka ka, o du kpa be hna ehni, be sịkwa, "Ndakwanu nye be jooznohia?"

²⁶ Koyu nụ Jizosí legidnernu be anya, kanu be, "Nụ hne badnụ zị be jéemeli a, koyu be meli kpakara nhne hne Chiokike zị."

²⁷ Pita sịkwa a, "Le, a sigbasiri kpakara nhne a nwernu snornu i, kini bụ nhne a jeekehịa?"

²⁸ Jizosí kanu be, "Me kanu anu ezi ọka, anu ele sno m, nga Nnwọ ke Badnụ jaadazị nụ ngadna eze ke igwugwu a n'owa ikne wam, anu n'iwhuru anu

joosno m daziri nü ngadna eze nri nü ẹbo neekpe ębnurnu nri nü ẹbo ke Izireli ikpe.

²⁹ Nye ọbula ke sigbasiri ọro, mọbu rụmu nne rukna mọbu rụmu nne rinya, nda mọbu nne, mọbu rụmu, mọbu ékwu, kwnornu nü rewhna m, o jeekehịa otu riwhu nhne ọ sigbasiri, kehịa masi bùdnu kwó okwo.

³⁰ Koyu nü agida ele be ọsno joobu ele ipne-aznụ, ele ipne-aznụ joobu ele be ọsno.”

20

Elulu ele ẹrnu ékwu vajiní

¹ “Eli-eze Chiokike nü lele otu nyerukna nwernu ékwu ke whogaru n'ọnụ ọsisi zne o gno ele ẹrnu joornunu a ẹrnu n'ékwu vajiní a.

² Nga ya nü ele ẹrnu wam kwekötaru nü ọ jookwu be otu mkpuru ịwai n'obochi, o zizne be n'ékwu vajiní a.

³ “O whoga masi nü nhne nü lele ọtnu-ige tolu n'osisi whnụ ele berere nwée nhne be nōornu hne be gwuzogwu n'ederezi ahịa.

⁴ O kanụ be, ‘Anụ zne nü rime ékwu vajiní m, nhne dùnnu anụ bụ nhne me jeenye anụ.’

⁵ Be zne. O whoga kwno nhne nü lele ọtnu-ige ke nri nü ẹbo, nü ọtnu-ige ke ẹto n'esilawụru iwhnehnie, mee masi otu nhne wam.

⁶ O whoga masi n'otnu-ige ke isne n'ogbednachi whnụ ele berere hne be gwuzogwu n'ederezi ahịa, ọ sìkwa be, ‘Kini kpayarụ anụ gwuzogwu hna kpakara obochi, ọ zá nhne anụ nōornu?’

⁷ “Be kaa, ‘Kwnornu nü ọ zá nye gnornu aị ẹrnu.’

“O kanụ be, ‘Anụ zne n'ékwu vajiní m.’

8 “N'ogbednachi, nye nwe ẹkwu vajin wam kanụ nye risi ele ेrnu o sukwu ele ेrnu wam, kwụ be ọgwo ेrnu be. Ọ panizo nụ ele ipne-aznụ dù nụ ele be ọsno.

9 “Nga ele be gnornu ेrnu n'otnu-ige ke isne varu, be nahiaru otu badnụ otu mkpuru ịwai.

10 Kọvu nga ele be ọsno varu, be cheru nụ be jaanahịa ke kakwo, be nahịa kwno otu badnụ otu mkpuru ịwai.

11 Nga be nahiaru a, be takponu nye nwe ẹkwu.

12 Be kaa, ‘Ele ipne-aznụ ka rnụrnu ेrnu otu ọtnu-ige, i kwụru aị nụ be otu onu ịwai, aị bụ ele vuru ivu rinya ke ọbochi tna neerne békwnu.’

13 “Kọvu o sarụ nnim nụ rime be, kaa, ‘Enyi m, m méhiele m i, me nụ jị a kwékoritala nụ m jeenye i otu mkpuru ịwai?

14 Gweru ke bụ ke i, laba, ọ masiri m me nyee ipne-aznụ lele kpa me nyernu i.

15 O kwésile n'iwu me gweru nhne m mee kpa me pioru sa? I neewe ẹhni kwnornu nụ m neemenu ele badnụ imerne ọma sa?’

16 “Kpam masị, ele ipne-aznụ jeebe ọsno, ele be ọsno jọobu ele ipne-aznụ.”

*Jizosi kwuru ọka gbasiri
enwu a ke mgba ẹto
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

17 Kpa Jizosi neezne Jerusəlem, o kwuru ele sno apna a nri nụ ẹbo wam zne ichne nụ ngeri apna. Ọ kanụ be,

18 “Le, a neezne Jerusəlem, be jeegweru Nnwọ ke Badnụ nyewhete n'aka ele risi ariohna nụ n'aka ele zni iwu ele Ju, be jaama a ikpe ẹnwu,

19 be jeegweru a nyewhete n'aka ele búo ele Ju, be jeeme a nhne mkparị, pnịa a nhne, kpogidne a n'ogba, n'obochi ke ẹto, o jeehi n'enwu lizo.”

*Aririo ke nne r̄umu Zebidi
(Mak 10:35-45)*

20 Nne r̄umu Zebidi vakwnusiri a, ya nụ r̄umu a rukna, kpōnu a risi ẹli, nōorio nhne n'aka.

21 Jizosí sīkwa a, “Kini nhne i noopio?”

Ọ kanụ a, “Kweru r̄umu m rukna lawuru ka daziri otu n'akarikwnunga i, otu n'akarita i n'eli-eze i.”

22 Jizosí kanụ be, “Anụ máa nhne anụ nōorio. Anụ jōonwoli okiko ke me nōonwo?”

Be kanụ a, “A nwernu rikne.”

23 Jizosí kanụ be, “Anụ jōonwo n'okiko m, kōvu ọ dazi n'akarikwnunga m nụ akarita m, ọ búo ke m n'onyega, kōvu nụ ọ bụ ke ele Nda m bīkwatannu a.”

24 Nga ele sno apna a nri ke gwnarnu nūrnu a, o we be ẹhni k'agida kwnornu r̄umu nne lawuru ka.

25 Jizosí sukwukota be, kanụ be, “Anụ magwụ nụ ele risi ele búo ele Ju neeme ele be nēechi kpa ọ masiri be. Ele kwu be ji aka rikne nēechi ele zị nụ mkpururu be.

26 Ọ jáazi kpam n'esilawuru anụ. Kōvu nye pioru ọ bụru nye kwu n'esilawuru anụ, ọ jōobu nye neez-nenu anụ izi,

27 nye ke pioru ọ bụru nye mbom n'esilawuru anụ jōobu ọhi anụ.

28 Lele kpa Nnwọ ke Badnụ vágé ma be znenu a izi, kōvu ma o neeznenu ele berere izi, gweru masi būdnu a nyee ma ọ bụru nhne ogbahia agida badnụ.”

*Jizosi gworu ele isni
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Kpa Jizosi nü ele sno apna a nöowhuya nü Jeriko, agida ele badnụ noosno a.

³⁰ Ele rukna lawuru kpuru isni dazigwu nü ngeri apna, nga be nürnü nü Jizosi neewhe, be si lulo, kaa, “Dönü aị obirizi, Nyenwe aị, Nnwọ Devidi.”

³¹ Agida ele badnụ wam bigboru be, kanụ be, be kpusni ọnu. Koyu nü be siwama k'agida, kaa, “Dönü aị obirizi, Nyenwe aị, Nnwọ Devidi.”

³² Jizosi gwuzoru, sukwu be, kaa, “Kini bụ nhne anu pioru me menu anu?”

³³ Be kaa, “Nyenwe aị, a pioru ma i mee ma a whnu ọsno.”

³⁴ Jizosi dönü be obirizi, ọ kpatu be aka n'anya, ngangam be beteru ọ whnu ọsno, be snornu a.

21

*Jizosi bnaznernu Jeruselem
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-38; Jon 12:12-19)*

¹ Nga be vaduru Jeruselem ndündu, be dürü Bętifagi, ke zi nü Rugwu Olivu, Jizosi ziznernu badnụ lawuru ele sno apna a.

² O kanụ be, “Anụ zne nü mgbu matị ke zi nü ruwhnu anu, ngangam anu jowhnu iyinya be kpokwnusiri, ya nü nnwọ a, anu tọma be, tọyanu m be.

³ Nye sikwaru anu nhne ọbula, anu kanụ a, ‘Be zi Nyenwe aị mkpa,’ ngangam o jeenye anu be.”

⁴ Ka bụ ma nhne be kwuru hite n'ọnụ nye ọwhnurninya mezu,

⁵ “Kanụ ele Zayoni,

‘Le, eze i naavakwnusi i,

o bụ enwerne badnụ,
o dazigwu n'olu iyinya,
n'olu nnwọ iyinya.’ ”

6 Ele sno apna a zne mee kpa Jizosi nyernu be iwu.

7 Be toya iyinya wam nụ nnwọ a, wukwasi be iwo be, Jizosi daziri n'olu be.

8 Igbudu ele badnụ gbata iwo be n'apna, ele berere gpubihiaru nkala isisi, tusa be n'apna.

9 Igbudu badnụ ele neezne nụ ruwhnu a nụ ele snogwu a, neesi lulo, naakaa,

“Ozana* zinu Nnwọ Devidi!

Chiokike gozi nye naava nụ ręwhna Nyenwe aị,
Ozana nụ hne kakwo n'olu.”

10 Nga o bnanyarnụ nụ Jerusəlem, kpakara eli-ohna mernu imerne, naakaa, “Nyele bụ nyerukna ka?”

11 Igbudu ele badnụ wam naakaa, “Nyerukna bụ Nye Owhnurninya wam, Jizosi ke hi nụ Nazareti ke Galili va.”

*Nhne Jizosi mernu
n'Oro Nsọ Chiokike
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

12 Jizosi bna n'Oro Nsọ Chiokike chihala ele neere, noozu ahịa n'Oro Nsọ. O kpute ikpechi kpakara ele naagbanwo iwai ruwhnu n'eli, nụ ngadna ele neere nduru.

13 O kanụ be, “Be gbarụ a n'okwukwo nsọ, kaa, ‘Be jookwu ọro m ọro okpukpe,’ koyu nụ anụ mernu a o bụru ọbna ele buznu.”

* **21:9** N'ikwu-ọnụ ele Hiburu, Ozana bụ Znophia!

14 Ele isni nü ele mgworo vakwnusi a n'Oro Nso, ọ gwọ nriria be.

15 Kóvu nga ele risi ariohna nü ele zni iwu ele Ju whnurnu kpakara ẹrnu ndu-ehni ọ noornu, nü rumu takiri neesi okokoba n'Oro Nso, naakaa, "Ozana zinu Nnwọ Devidi," o we be ehni k'agida.

16 Be sìkwa a, "I nurnu nhne rümu takiri ka nookwu?"

Jizosi kanu be, "Owe! Anu gwnúna nhne ọkwukwo nsò kwuru,
'Hite n'onu rümu takiri nü rümu nöonwo rema,
i mernu ɔznarni dna օdna.'

17 O gharu be, whoga, zne Béhani, daziri chi bo.

*Jizosi vuru isisi
be kwu figi onu
(Mak 11:12-14,20-24)*

18 N'osisi, nga Jizosi hiri nü Béhani naala Jerusélem, wíri gwnurnu a.

19 Nga ọ whnurnu isisi figi n'apna, ọ vadu a ehni, kóvu ọ whnúna mkpuru ọbula n'olu a, okwolem ọkwukwo bùdnu kpoi, ọ kanu isisi wam, "Mkpuru míko n'olu i tim tóm." Isisi figi wam kpónwu ngangam.

20 Nga ele sno apna a whnurnu a, o duru be ehni, be kaa, "Ndaa kpa isisi ka jiri kpónwu ngangam?"

21 Jizosi saru be, "Me kanu anu ezi ọka, ọ búru nü anu nwernu ọkwnata mkpoma, nwée mkpoma lawúru, ọ búo nhne be mernu isisi figi ka bú nhne anu jeemeli dai, kóvu ọ búru nü anu jaakanu rugwu ka, 'Lizo, dnabna osimini,' o jeeme.

22 Kpakara nhne ọbula anu jorrio n'okpukpe, anu jaanahia, ọ búru nü anu nwernu ọkwnata mkpoma."

*Rikne Jizosi
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

²³ Nga o bnanyarnu n'Oro Nso Chiokike, ele risi ariohna nu ele okno badnu ele Ju vakwnusiri a. Nga o neezni nhne, be sikhwa a, “Rikne kini bu nhne i ji neeme nhne i neeme? Nyele nyernu i rikne i ji neeme kpakara nhne ka?”

²⁴ Jizosi saru be, “M jaasikwa anu otu ajiji, o buru anu sa m, m jaakanu anu righthna rikne me ji neeme kpakara nhne ka.

²⁵ Owu mini Joni o hi hnele va? O hi n'oligwe sa, mobu n'aka badnu?”

Be kwu a n'esilawuru ehni be, kaa, “O buru nu a kaa, ‘O hiri n'oligwe,’ o jaasikwa ai, ‘Kini mernu anu kwéle a?’

²⁶ Kovu o buru a kaa, ‘O hi n'aka badnu,’ a nootu ogwnu ele badnu ka, kwnornu nu kpakara badnu kweru nu Joni bu nye ounurninya.”

²⁷ Be saru Jizosi, “A máa.”

Jizosi kanu be, “M jáaka masinu anu righthna rikne me ji neeme kpakara nhne ka.”

Elulu rumu rukna lawuru

²⁸ Jizosi kanu be, “Kini bu nhne anu naari? Otu nyerukna nwernu rumu rukna lawuru, o znekwnusi ke mbom, kanu a, ‘Nnwó m, zne ernu tna n'ekwu vajini m.’

²⁹ “O kaa, ‘M jéezne,’ omekwo, o tuhnasna mkpoma zne.

³⁰ Nda be znekwnusi ke ebo, kwu otu nhne wam, ke ebo kaa, ‘M jeezne, nyenwe m,’ kovu nu o znége.

³¹ “Nyele nu rime be lawuru mernu nhne nda a pioru?”

Be kaa, “Nye ke mbom.”

Jizosi kanu be, “Me kanu anu ezi ọka, nụ ele ọna ntụ nụ ele naagba ewhere jeebe anu ọsno bna n’eli-eze Chiokike.

³² Kwnornu nụ Joni varu gesi anu apna ome mma, anu kwéle, koyu ele ọna ntụ nụ ele naagba ewhere kweruru. Nga anu whnurnu a, anu túhnasnana mkpoma, kweru a.

*Elulu ele ẹrnu ẹkwu vaini
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ “Anu nurnu elulu berere, otu nyerukna zị ke nwernu ẹkву, o kparu vaini. O gba a mgbugba gburugburu, gwu igbodo hne be jaazi nqozosna manya nụ rime a, wu masi ọro olu ele nse nụ rime a. O gweru ẹkву wam yisi n’aka ele jeelekota a, whoga zne n’eli berere.

³⁴ Nga ige o ghọ mkpuru dürü, o ziznernu ele izi be znekwnusi ele ẹrnu ẹkwu wam, nahịa be mkpuru ke dùnnu a.

³⁵ “Ele ẹrnu ẹkwu wam nwugwu ele izi wam, pnịa otu nhne, gbu otu, lọ kwno ke berere akaworugwu.

³⁶ O zizne kwno ele izi berere ke kakwo ele ke mbom, be mee kwno be kpam.

³⁷ N’ipne-aznụ o ziznernu nnwọ a, kaa, ‘Be josoobisinu nnwọ m.’

³⁸ “Koyu nga ele ẹrnu ẹkwu wam whnurnu nnwọ wam, be gba iznuznu, kaa, ‘Ka bụ nye jeeri mkpe nye nwe ẹkwu ka, anu va ma a gbu a, ri mkpe a.’

³⁹ Be nwugwu a, gwehala a n’aznụ ẹkwu vaini wam, gbume a.

⁴⁰ “Nga nye nwe ẹkwu vaini wam varu, kini bụ nhne o jeeme ele ẹrnu ẹkwu wam?”

41 Be kanu a, “O jeeme ele ojo wam nwu enwu ojo, gweru ekwu vajni a nyewhete n’aka ele ernu ekwu berere ele jenyehnata a mkpuru a n’ige a.”

42 Jizosi kanu be, “Anu gwnuna nhne be gbaru n’okwukwo nsø,

‘Akaworugwu ke ele noowu qro juru,
kiyam ghølam risi nsukala qro.

Ka bu ernu Nyenwe aï,
o bu nhne ndu-ehni n’anya aï.’

43 “Me naakanu anu nu be jaanahoru anu eli-eze Chiokike, nyewhete ele berere ke jaami mkpuru a.
[

44 Nye obula ke jaadnakwası akaworugwu ka, jaagbawa ibekala ibekala, kovu nye obula ke akaworugwu ka jaadnakwası, o jeegweri a lele retnu.”]

45 Nga ele risi arıohna nu ele Farisi nurnu elulu ele ka, be mahiaru nu o nookwu qka gbasiri be.

46 Be noopio kpa be jeeji noowugwu a, kovu nu be turu ogwnu igbudu badnu wam, kwnornu nu be gweruru a nu nye qwhnurninya.

22

Elulu olulu nnwerne (Luk 14:15-24)

1 Jizosi tukwnonu be elulu berere, kaa,

2 “Be jeeji eli-eze Chiokike sninu otu nyerukna bu eze, ke mennu nnwo a rukna iriri olu nnwerne.

3 O zihala ele izi a be sukwu ele be ziri va n’iriri olu nnwerne wam. Kovu be kwéle o va.

4 “O zihala ele izi a berere, kaa, ‘Kanu be nu m mekwatalam nhne iriri, be gbulem kpakara okne ehni m nu rumu nnwo ehni m be znurnu oznu, be

mekwakwolem kpakara nhne, anụ vanụ m iriri ọlu nnwerne.'

⁵ "Kọvu nụ be lewhuru a anya, znernu ke be, otu nyenum n'ekwu a, ke berere n'ērnu a.

⁶ Ele gwnarnụ nwugwu ele izi a mee be nhne iwhnerne, gbu be.

⁷ Eze wam weru ẹhni k'agida, o zizne ele ọgwnu a, be zne gbumekwo ele ogbu badnụ wam, kpo ẹli-ohna be békwnu.

⁸ "Ọ kanụ ele izi a, 'M bijkwatakwolem nhne iriri ọlu nnwerne, kọvu nụ ele me sukwuru kwésile.

⁹ Anụ zne nụ kpakara ngeri apna, sukwu kpakara badnụ anụ whnūrnu, be va ri wiri ọlu nnwerne ke m.'

¹⁰ Ele izi wam whoga n'apna, sukwu kpakara badnụ be whnūrnu, kpa be hna, ma ele ojo ma ele ọma, ọro ọlu nnwerne wam jipiyaru nụ badnụ.

¹¹ "Kọvu nga eze wam bnanyarnụ o lesi ele izne wam, ọ whnūrnu otu nyerukna ke wóge iwo ọlu nnwerne.

¹² O sìkwa, 'Enyi m, ndaa kpa i jiri bnanya hna ma wóge iwo ọlu nnwerne?' Onu snirni a.

¹³ "Ige wam eze kannụ ele izi a, 'Anụ kne a eriri ọchi nụ aka, gwehalo n'ederezi, bìta a n'ochichiri hne be jaazi naakwna ekwna, naata rükwnurnu-ize.'

¹⁴ N'ochikota kpakara nhne n'otu, Jizosi kaa, "Be sukwuru agida badnụ, kọvu nụ ele be hohiaru zị ele nụ ele."

Otu ntụ-eli

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ige wam ele Farisi znernu gba iznuznu kpa be jeeme ma o hite n'ikwu-ọnụ gbu nụ mbìta be.

16 Be ziznenu a ele sno apna be nü ele dagwunu Erodu, kaa, “Nye-zni-nhne, a magwụ nü i bụ nye ezi ọka, nye neezni apna Chiokike n'ezi ọka, nü i só badnụ anya kwnornu nü i lé badnụ anya nü ruwhnu.

17 Kanụ aj, kini bụ echiche i, o bürü ọma n'iwu a tu ntụ nyee Siza, sọbu ọ bùo ọma?”

18 Kpa Jizozi magwụ nhne ojo be vu nü mkpoma, ọ sịkwa be, “Ndaa nhne anụ kwino naakpa m iru, ele ruwhnu lawuru ka?

19 Anụ gesi m mkpuru ịwai ntụ.” Be gweyanụ a otu mkpuru ịwai.

20 O sịkwa be, “Nyele nwe ruwhnu ka nü ręwhna be gbakwasiri a?”

21 Be kaa, “Siza nwe.”

O kanụ be, “Anụ nyee Siza nhne ke Siza, nyee masị Chiokike nhne ke Chiokike.”

22 Nga be nurnu a, o duru be ẹhni, be whoga, gharu a lahna.

*Ajiji gbasiri olizo n'ẹnwu
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

23 N'obochi wam masị, ele Sadusi vakwnusiri a, ka bụ ele karu nü olizo n'ẹnwu zìla. Be sịkwa a,

24 “Nye-zni-nhne, Mozizi karu, ‘O bürü nü nyerukna nwụ, nwée rụmu, nwene a rukna jọoluru nnwerne a mighthianu nwene a rukna rụmu.’

25 Kitna, rụmu nne rukna ẹsau nü aj wuru hna, ke mbom lürü nnwerne, nwụma nwée nnwọ, ọ sigbasinu nwene a rukna nnwerne a.

26 Otu nhne wam mernu nwene a rukna ke ẹbo, nü ke ẹto, dụ nü ke ẹsau.

27 Omekwo kpakara be nwụkworu, nwerinya wam masị nwürnu.

28 N'olizo n'enwu, nwerinya wam o joobu nnwerne nyele nu rime esau wam? Kwnornu nu kpakara be luru a nu nnwerne."

29 Jizosi saru be, "Anu gahieru apna, anu maa nhne be gbaru n'okwukwo nsø, mobu rikne ke Chiokike.

30 Kwnornu nu n'olizo n'enwu, be lu nnwerne, be gbó nzi. Be joonu lele ele enine izi zi n'oligwe.

31 Koyu nhne gbasiri olizo n'enwu ke ele nwurru onwu, anu gwnuna nhne Chiokike kannu anu? O karu,

32 'Mawa bu Chiokike ke Ebereham, nu Chiokike ke Aziki, nu Chiokike ke Jekopu?' Chiokike buo Chiokike ke ele nwurru onwu. O bu Chiokike ke ele zi bjudnu."

33 Nga igbudu badnu wam nurnu a, o du kpa be hna ehni n'iznizni a.

*Iwu ke kakwo ibne a
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

34 Nga ele Farisi nurnu nu Jizosi mesnirni ele Sadusi onu, be gbakoru n'otu.

35 Otu badnu nu rime be, bu nye ogwnu iwu sikwa a ajiji naakpa a iru. O kaa,

36 "Nye-zni-nhne, ndaa iwu ke kakwo kpakara Iwu Mozizi nyernu ai?"

37 Jizosi saru a, "I jeegweru kpakara mkipoma i, gweru kpakara mkipuru ovu i, gweru kpakara oriri i, whnu Nyenwe ai Chiokike n'anya.'

38 Ka bu iwu ke kakwo nu nhne mbom be nyernu n'iwu.

39 Iwu ke ebo nu lele ya, 'I joowhnu nye agbatibi i n'anya lele ehni i.'

40 Kpakara Iwu nü kpakara iznizni ele ọwhnurninya Chiokike knogwu aka n'iwu lawuru ka.”

Karaishi bụ nnwọ nyele?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Kpa ele Farisi gbakoru, Jizosi sikhwa be,

42 “Kini bụ echiche anụ gbasiri Karaishi? Ọ bụ nnwọ nyele?”

Be kanu a, “Ọ bụ Nnwọ Devidi.”

43 Jizosi kanu be, “Kini mernu Enine Chiokike jiri mee Devidi sukwu a ‘Nyenwe m’? Devidi karu,

44 ‘Nyenwe aị kannu Nyenwe m,

Daziri ẹli n'akarikwnunga m,
tem dụ nga me jaabita ele irno i
nụ mkpururu ochi i lawuru.”

45 “Ọ bụru nü Devidi sukwuru a ‘Nyenwe m,’
ndaa kpa o jeeji bụru kwno nnwọ a?”

46 Be máa nhne be jaasa a. Hite n'ige wam ọ zíma
nye nwernu anya rikne ọ sikhwa a ajiji berere.

23

*Ele Farisi nu
ele zni iwu ele Ju*

(Mak 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

1 Nga wam, Jizosi kanu agida ele badnụ wam nü
ele sno apna a,

2 “Ele zni iwu nü ele Farisi ji rikne Mozizi neezni
iwu.

3 Anụ bnote nsnị, anụ mee nhne be karu anụ
mee, kọvu anụ kpákwadia agwa lele be. Kwnornu
nụ be mée nhne be neezni.

4 Be noovute ele badnụ ivu rịnya, kọvu be nwéé
rikne gweru otu mkpaka kpatụ ivu wam.

5 “Kpakara nhne be neeme bụ ma ele badnụ lekiri be. Be neeme rękpa akpükpo anohia be biga iwu ziri rude, mee ọnụ iwo be zi ogologo.

6 O naamasị be o dazị nụ risi ngadna nụ ige iriri, ma nụ risi ngadna n'oro ögbakọ ele Ju.

7 O naamasị be ele badnụ neebekwu be ikwu n'ahịa, ele badnụ noosukwu be, ‘Nye-zni-nhne.’

8 “Anụ kwékọ be sukwu anụ ‘Nye-zni-nhne,’ kwnornu nụ otu nyenum bụ Nye-zni-nhne anụ, kpkara anụ bụ rụmu nda.

9 Anụ súkwu nye ọbula ‘nda’ n'owa, kwnornu nụ otu nyenum bụ nda anụ, Nda ke oligwe.

10 Be súkwu anụ ‘Nda-aị-kwu,’ kwnornu nụ otu nyenum bụ Nda-aị-kwu, ya bụ Karaishi.

11 Nye kwu n'esilawuru anụ joobu nye izi anụ.

12 Nye ọbula ke jeegwelizọ ehni a olu, be jeeg-wedna a eļi, nye ọbula ke jeegwedna ehni a eļi, be jeegwelizọ a olu.

13 “Awhnụwhnu zịnu anụ, ele zni iwu nụ ele Farisi, ele ruwhnu lawuru. Anụ naagbasni mgbo eļi-eze Chiokike nụ ruwhnu ele badnụ, anụ zá naabna, anụ kwé ele naabna be bna. [

14 Awhnụwhnu zịnu anụ, ele zni iwu nụ ele Farisi, ele ruwhnu lawuru. Anụ neeridna oro ele rinya nzi be nwurnu, neekpe ogologo okpukpe ma ele badnụ whnụ anụ, anụ jeenwe ọmuma ikpe kakwo ele berere.]

15 “Awhnụwhnu zịnu anụ, ele zni iwu nụ ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anụ neewhe oknè osimini ma nụ eļi etekne mee otu badnụ o bụru nye sno anụ kpenu Chiokike, nga anụ mernu a, anụ mee nye wam o bụru nye kwesiri o zne békwnu eļi rẹnwu mgba lawuru karu anụ.

16 “Awhnụwhnu zịnu anụ ele ndu isni, ele karụ, ‘Nye ọbula ke jeegweru Oro Nso Chiokike dụ risi, ọ zá nhne ọ bụ, koyu nye ọbula ke jeeji golu zị n’Oro Nso dụ risi jigwu ọgwo.’

17 Anụ ele iwhnirniwhno whnụ ọsno, ndaa ke kakwo, golu, sọbu Oro Nso ke bítaru golu nsó?

18 “Anụ karụ, ‘Nye ọbula ke jeeji ojo arıohna dụ risi, ọ zá nhne ọ bụ, koyu nye ọbula ke jeeji nkesi zị n’olu a dụ risi jigwu ọgwo.’

19 Ele whnụ ọsno, ndaa ke kakwo, nkesi sọbu ojo arıohna ke bítaru nkesi wam nsó?

20 Kam kpayarụ, nye ji ojo arıohna dụ risi, ji a, nụ kpakara nhne zị n’olu a dụ risi.

21 Nye ji Oro Nso Chiokike dụ risi, ji a, nụ Nye wu nụ rime a dụ risi.

22 Nye jimasị oligwe dụ risi, ji ngadna eze Chiokike, nụ nye dazị n’olu a dụ risi.

23 “Awhnụwhnu zịnu anụ, ele zni iwu nụ ele Farisi, ele ruwhnu lawụru, anụ nọokwu otu nga nụ nri nga ke mkporo ọkwukwo nwernu ẹknarna ọma, mịnti nụ anisi nụ kumi, anụ gharụ nhne zị rinya n’iwu, bụ ikpe zị snam, nụ obirizi, nụ ọkwnata mkpoma. O zị mkpa nụ anụ znernu eme nhne ka nụ ke berere.

24 Anụ ele ndu isni, anụ naazahala ndna, koyu ro kameli.

25 “Awhnụwhnu zịnu anụ, ele zni iwu nụ ele Farisi, ele ruwhnu lawụru, anụ nọosnu aznụ okiko nụ ọkwu be ziri rịchna, koyu nụ rime be jipiyaru nụ ọwho-anya nụ badnụ nwée rikne jikwaru ehni a.

26 Ji nye Farisi kpuru isni, beru ọsno mee ma rime okiko nụ agbụgba ziri rịchna, ma aznụ a bürü kwno nhne zị rịchna.

27 “Awhnụwhnu zinu anụ, ele zni iwu nụ ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anụ nụ lele ilili be teru nznu, ke neegesi ेहni a lele nhne marnụ mma n'iwhne, koyu ọkpukpu ele nwürnu Ọnwu nụ kpakara nhne zíla ríchna jihiaru nụ rime a.

28 O bụ kpa anụ neegesi ेहni anụ ele badnụ lele ele ọma, koyu ruwhnu lawuru nụ agwa ojo jihiaru nụ rime anụ.

29 “Awhnụwhnu zinu anụ, ele zni iwu nụ ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anụ noowu ilili ele Ọwhnurninya, bìkwata hne be liri ele ọma.

30 Anụ naakaa, ‘O bụru nụ a zị n'obochi ele nda aị, a bo snóne be wusi Ọvnarna ele Ọwhnurninya.’

31 Kam kpayarụ, anụ naagbagidne ेहni anụ akebne, anụ bụ rụmu ele gburu ele Ọwhnurninya.

32 Anụ mezute nhne ọtutu mmehie ke ele nda anụ.

33 Anụ agwọ, anụ ẹbnurnu okpu-eli, ndaa kpa anụ jaagbanahorụ ikpe ke békwnu ẹli rẹnwu?

34 M neeziyanu anụ ele Ọwhnurninya nụ ele akoniche nụ ele zni Iwu Mozizi. Koyu anụ joogbu agwna be, kpogidne be n'ogba, anụ jaapnịa agwna be nhne n'oro ọgbako anụ, kpagbu be hite nụ otu ẹli-ohna dù ẹli-ohna berere.

35 Kam kpayarụ, Ọvnarna kpakara ele ọma be wuwhuru n'owa jaadnakwasị anụ, hite n'Ọvnarna Ebelị nye ọma dù Ọvnarna Zakaraya nnwọ Berekaya, nye anụ gburu n'iketa hne zị nsọ nụ ojo arịohna.

36 Me kanụ anụ ezi ọka, kpakara nhne ka jaadnakwasị ebiri ka.

*Jizosi whnurnu
Jeruselem n'anya
(Luk 13:34,35)*

³⁷ “Chei! Jerusēlem, Jerusēlem, ji ke noogbu ele ọwhnurninya, ke ji akaworugwu nōolo ele be ziyannu i. Mgbà ele kpa me pioru ọ chikota rūmu i lele kpa enwerne ọchichi nēechikota rūmu a nū mkpururu aka nkwu a lawūru, koyu i kwéle.

³⁸ Le, be naaghasanu anu ọro anu ma ọ tōbiri etekne.

³⁹ Kwnornu nū ka, me kanu, hite kitna, anu jōowhnu m berere dù nga anu jaakaa, ‘Chiokike gozi nye wam ke naava nū rēwhna Nyenwe ai.’ ”

24

*Be joolulu Oro Nsø
Chiokike
(Mak 13:1,2; Luk 21:5,6)*

¹ Jizosi hi n'Oro Nsø Chiokike whoga, ele sno apna a vakwnusi a neegesi a kpa be jiri wu Oro Nsø Chiokike.

² Jizosi kanu be, “Anu whnūrnū kpakara nhne ka? Me kanu anu ezi ọka, otu akaworugwu jōogwuzo n'olu ibne a, be jaakwnadna kpakara be n'eli.”

*Mmekpēhni nū
Okpakna ehni
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Nga Jizosi daziri eli n'olu Rugwu Olivu, ele sno apna a vakwnusi a ichne, be kaa, “Kanu aị nga kpakara nhne ele ka jeeme. Kini jeegesi nū ọvuva i zì ndündu, ya nū okwukwo ọwa?”

⁴ Jizosi saru be, “Anya dù anu eli ọ zì nye ọbula duhie anu.

5 Kwnornu nü agida ele badnụ jaava nü r̄ewhna m, naakaa, ‘Mawa bụ Karaịsi,’ be jooduwhu agida ele badnụ.

6 Anụ j̄onu ọgwnu nü ọtnutnu Ọgwnu, kovu mkpoma lá anụ mini. Kpakara nhne ka jeebe ọsno mee, kovu okwukwo yóoduge.

7 “Mba jeelizo megidne mba, ẹli-eze jeelizo megidne ẹli-eze, ọkwnunyo nü ẹli otne enye jaazi nü hne zì ichne ichne.

8 Kpakara nhne ka j̄onu lele ọpanizo igbugbu ọmumu nnwọ.

9 “Ige wam be jeegweru anụ nyee ma be kpakna anụ ẹhni, gbu agwna anụ, kpakara mba joosno anụ irno kwnornu m.

10 Agida ele badnụ jáabita ọkwnata mkpoma be, be jeere ibne be, sno ibne be irno.

11 Agida ele ọwhnurninya aghalaghala jeelizo masị, duwhu agida ele badnụ.

12 Kwnornu nü nhne ojo jaazi agida, ọwhnun'anya agida ele badnụ j̄eeji iyi.

13 Kovu be jooznohia nye ọbula ke jaaknata mkpoma, dazigidne dù okwukwo kpakara nhne.

14 Be j̄ookpo okwo izi ọma ka ke gbasiri ẹli-eze Chiokike nü kpakara ọwa ma ọ bụru nhne akebne nyee kpakara mba, ige wam okwukwo kpakara nhne jaava.

*Awhn̄uwhnu ke
ele Jerus̄el̄em jaata
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

15 “Anụ j̄owhnu nhne r̄uru ọru ke neegweya gba ẹso n'ẹli hne o gwuzo nü hne zì nsọ, ke Daneli nye ọwhnurninya kwuru ọka gbasiri a. (Bno nsnị, nye ọbula ke n̄ogwnu nhne ka, ghohia a masị.)

16 Ige wam, ele zị nụ Judiya gbazne n'olu rugwu.

17 Nye zị n'olu ọro híedna ọ kwahala nhne zị n'ọro
a.

18 Nye zị n'ekwu láhna aznụ, chíri iwo a.

19 Awhnụwhnu jaaziṇu ele rinya zị rime nụ ele
neechi nnwọ ręma n'ige wam.

20 Anụ kpenu Chiokike ọgba ẹso anụ búko n'ige
okirika mọbu n'Obochi Ozukwa Inwe.

21 Kwnornu n'ige wam okne mmekpehleri jaazi ke
nụ lele ya zíkolele hite n'opanizo ọwa dụ kítña, owe,
ọ jáazi ma berere.

22 O bụru nụ be méne obochi wam ziri ichichi, ọ
zá badnụ ọbula be jọoznöhiali, kóvu kwnornu nụ ele
Chiokike hohiaru, o mernu obochi wam ziri ichichi.

23 Ige wam o bụru nụ nye ọbula kanụ i, ‘Le Karaishi
zị hna,’ mọbu, ‘O zị piari,’ i kwé.

24 Kwnornu nụ Karaishi aghalaghala zị ọdo
n'ọdo, nụ ele ọwhnurninya aghalaghala zị ọdo n'ọdo
jọowho iwhne, noornu agida ẹrnu ndu-ehni nụ ẹrnu
elekema zị ọdo n'ọdo, ma be duwhu ele Chiokike
hohiaru o bụru nụ o jeekwe omume.

25 Anụ bnote nsnị, m bele m osno kanụ anụ.

26 “O bụru nụ nye ọbula kanụ anụ, ‘Le o zị n'elikpa,’ anụ zné, mọbu ‘O zị nụ rime ọro matị,’ anụ
kwé.

27 Kwnornu nụ lele kpa amuma oligwe neehi
n'obosi ẹhnam dna nụ ọdidna ẹhnam, bụ kpa o joonu
nga Nnwọ ke Badnụ jaava.

28 Henuhne ọbula iznu dnarnụ, idele jaagbakọ
piị.

*Nnwọ ke Badnụ vawa
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

29 “Wara wara mmekpēhni ka whemernu n'obochi wam,
ehnam jaagba ochichiri,
enwa jéenye iwhne a,
mbô ke oligwe jaadna,
kpakara iknernema ke oligwe joohnio ohnio.

30 “Ige wam, nhne elekema ke Nnwô ke Badnû joowhuya iwhne n'oligwe, kpakara mba jaagbanû a mkpe. Be joowhnu Nnwô ke Badnû hne o naava n'erumeru oligwe n'iknernema nû okne igwugwu.

31 Be joogbu okne ɔkwodu, o jeezihala ele enine izi a, be chikotanu a ele ke Chiokike hôhiaru hite nû ruwhere ɛno k'ɔwa, hite n'ɔsotoma ɔwa dù n'ɔsotoma berere.

*Muhia nhne hite
n'isisi be kwu figi*

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 “Anû muhia nhne hite n'isisi figi, nga nkala a zîlam piâli piâli nooru ɔkwukwo ikne, anû mahia nû nduru-mini zî ndündu.

33 Kpam masi, nga anû joowhnu kpakara nhne ka, anû mahia nû ige wam zî ndündu n'ɔnu-mgbo.

34 Me kanû anû ezi ɔka, ebiri ka jéewhe tem kpakara nhne ka mee.

35 Oligwe nû ɔwa jaagawhe, kôvu ikwu-ɔnu m jáagawhe rìa rìa.

*ɔ zá nye magwù
obochi wam*

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)

36 “O zá nye magwù obochi móbu ɔtnu-ige wam, ele enine izi ke oligwe mámasi, Nnwô wam

mámasị. Okwolem Nda m kpɔi bụ nye magwụ ọbochi wam.

³⁷ Lele kpa o nụ n'ọbochi Noa, o bụ kpa o jøonu ige Nnwọ ke Badnụ jaava.

³⁸ Hne o dù ige mgba-mini ẹli wam, ele badnụ zị neeri, nøonwo, nøolu nnwerne, nøogbo nzi, dù n'ọbochi Noa bnaznernu nụ rime ogbo.

³⁹ Be máa, tem mgba-mini ẹli wam va vuru kpakara be zne. O bụ kpa o jaazi nga Nnwọ ke Badnụ jaava.

⁴⁰ Badnụ lawuru jaazi n'ekwu, be gweru otu ghasa ibne a.

⁴¹ Ele rinya lawuru jaazi neegwe wiri nụ hne be gwe wiri, be gweru otu ghasa ibne a.

⁴² “Kam kpayarụ, anụ neese nse, kwnornu nụ anụ máa ọbochi Nyenwe anụ jaava.

⁴³ Koyu anụ mahịa nụ o bụru nụ nye nwe ọro mahiaru otnu-ige nye buznu jaava, o znernu ose ọro a, o békwele be liwa ọro a.

⁴⁴ Kpam masi, anụ ziri nụ ojiknernu, kwnornu nụ Nnwọ ke Badnụ jaava ige anụ túge anya a.

*Ohi ke kwesiri
o kwnata ovu
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ “Nyele bụ ọhi wam ke nwernu akọniche be kwesiri o kwnata mkpoma, nye nda a kwu mernu nye risi ele ọhi berere zị n'ọro a ma o neenye be wiri n'ige kwesiri?

⁴⁶ Owa ọma zịnu n'ọhi wam ke nda a kwu hiehnarnu whnụ nụ o neeme kpa nda a kwu karụ.

⁴⁷ Me kanụ anụ ezi ọka, o jeeme a nye jeelekọta kpakara erekwu a.

48 Koyu o bụru nụ ọhi wam bụ ọhi ojo, o kanụ ehní a, ‘Nda m kwu joogbu ọkwnu,’

49 o bete naaligbu ele ọhi ibne a, snornu ele manya noogbu, neeri nōonwo manya.

50 Nda kwu ọhi wam jaava n'ige o túge anya a, n'ọtnu-ige o máa.

51 O joogbubi a ichichi lawụru, mee ya nụ ele ruwhnu lawụru bna n'otu ọgbo, hne be jaazi naakwna ekwna, naata rukwnurnu-ize.”

25

Elulu nri rụmu oknornokno

1 “Ige wam be jeeji ẹli-eze Chiokike sninu nri rụmu oknornokno ele chíri tọnji be zne o kwnusi nye nọolu nnwerne ikne.

2 Isne n'esilawụru be bụ ele iwhnirniwhno, isne bụ ele nwernu echiche.

3 Ele iwhnirniwhno gweru tọnji koyu be jíle mọno.

4 Ele nwernu echiche gweru tọnji, gbarụ mọno n'olori gweru zne.

5 Nye nọolu nnwerne ikne váge ngwa, anyarna türü kpakara be, be zni anyarna.

6 “N'esilawụru abalị, be siri lulo, ‘Le nye nọolu nnwerne ikne, anụ whụya, zne kwnusi a.’

7 “Kpakara rụmu oknornokno wam lizọ, tulizo tọnji be.

8 Ele iwhnirniwhno kanụ ele nwernu echiche, ‘Anụ nyebosi aị agwna mọno anụ, tọnji aị neechni echni.’

9 “R̄umu oknornokno wam nwernu echiche sar̄u be, ‘Óza, m̄ono a nwernu j̄ozunu āj n̄u an̄u, an̄u zne n̄’aka ele neere m̄ono z̄uru m̄ono ke an̄u.’

10 “Kpa be znernu ō zu m̄ono, nye nōolu nnwerne ikne var̄u, r̄umu oknornokno ele jiknernu snornu a bna n̄’iriri ōlu nnwerne. Be gbasni ɔro.

11 “Omekwo r̄umu oknornokno iwhnirniwhno wam var̄u, nooznu aka n̄’onu-mgbo, naakaa, ‘Nyenwe āj, Nyenwe āj, gbamanu āj ɔro.’

12 “K̄ovu ō sar̄u be, ‘Me kanu an̄u ezi ɔka, m̄ máam ele an̄u b̄u.’

13 “Kam kpayar̄u, an̄u z̄iri n̄u nse, kwnornu n̄u an̄u máá obochi wam m̄obu nga ōtnu-ige wam j̄obu.

Elulu talenti*

(Luk 19:11-27)

14 “Berere kwno, be jeeji əli-eze Chiokike sninu otu nyerukna ke neezne izne, o sukwu ele əhi a, gweru ekwu a nyewhete be n̄’aka.

15 O nyernu otu badn̄u talenti isne, nye berere talenti lawūru, nyee masi nye ke berere otu talenti. O nyernu nye əbula lele kpa rikne a hna. O liz̄o zne hne o znezne.

16 Nye ke o nyernu talenti isne znernu ngangam noozu ahia, o nwehia mbnarna talenti isne berere.

17 Nye ke nahiaru talenti lawūru zne mee masi kpam, o nwehiaru mbnarna talenti lawūru berere.

18 K̄ovu nye ke nahiaru otu talenti znernu gwu əli, lite ịwai nyenwe a.

19 “Nga agida ige whemernu, nyenwe ele əhi wam var̄u ma ya n̄u be piakota nhne o nyernu be.

* **25:13 Talenti:** N’ige mbom, ɔgwo ərnu əbochi b̄u otu m̄kpuru ịwai. Otu talenti hna lele nri pokwu m̄kpuru ịwai.

20 Nye wam ke nahiaru talenti isne gweru talenti isne berere va, kaa, ‘Nyenwe m, i nyernu m talenti isne, kovu le, m nwehiaru m mbnarna talenti isne berere.’

21 “Nyenwe a kanu a, ‘I mekwaru nkari, ohi oma, ke be kwesiri ọ kwnata mkpoma, i kwesiri be kwnata i mkpoma nü nhne ele nü ele, m jeeme i nye risi agida nhne. Vaa, snornu Nyenwe i n'ovu ọso n'qunu a.’

22 Nye ke nahiaru talenti lawuru varu masi, kaa, ‘Nyenwe m, i nyernu m talenti lawuru, le m nwehiaru m mbnarna talenti lawuru berere.’

23 “Nyenwe a kanu a, ‘I mekwaru nkari, ohi oma ke be kwesiri ọ kwnata mkpoma, i kwesiri be kwnata i mkpoma nü nhne ele nü ele, m jeeme i nye risi agida nhne. Vaa, snornu Nyenwe i n'ovu ọso n'qunu a.’

24 “Nye wam ke nahiaru otu talenti varu, kaa, ‘Nyenwe m, m maam nye i bu, nü i bu badnu aka-nchni, i neegwe nhne n'ekwu hne i kpala mkpuru, i naachikota nhne hne i ghala mkpuru.

25 Kam kpayaru, ogwnu turu m, m gweruru m talenti i lite n'eli, le, gwehnarnu ke bu ke i.’

26 “Nyenwe a saru a, ‘Ohi ojo, nye ime-mgwu, i magwụ nü m neegwe nhne n'ekwu hne me kpala mkpuru, naachikota nhne hne me ghala mkpuru?’

27 Ọ buru ọma, i znernu eyisi iwai m n'aka ele gbanwo iwai, nga me varu m znernu m anahoru iwai m nü mbnarna.

28 “‘Anu nahia a talenti wam nyega a nye wam ke nwernu nri talenti.

29 Kwnornu nü nye ọbula ke nwernu nhne, be jeenye, o nwéhnasiru, koyu nye ke nwéé, be jaanahoru a, o bùbedi ke o nwernu.

30 Anụ tübna ohi ke bnáge nü nhne wam n'ederezi, o bna n'ochichiri hne be jaazi naakwna ekwna, naata rukwnurnu-ize.'

Rumu owu nü atnurnu

31 "Nga Nnwó ke Badnụ jaava n'igwugwu a, ya nü kpakara ele enine izi a, o jaadazị ẹli nü ngadna eze ke igwugwu.

32 Be jaachikota kpakara mba nü ruwhnu a, o jeekeeme ele badnụ n'esilawuru ibne be, lele kpa nye nqoznu atnurnu neekewahala atnurnu n'esilawuru owu.

33 O jaabita atnurnu n'akarikwnunga a, bítá owu n'akarita a.

34 "Eze wam jaakanụ ele zị a n'akarikwnunga, 'Anụ va, ele Nda m góziri, anụ kehịa ẹli-eze be bítannu anụ hite nga Chiokike kpúru ọwa.

35 Kwnornu nü wíri gwnurnu m, anụ nyernu m wíri, akpíri kpóru m békwnu, anụ nyernu m mini, m bụ m nye izne, anụ kwubnarnu m ọro anụ.

36 M gbarụ m eto, anụ chíta m ikpe, m ríjáru m nríria, anụ leru nríria, m zị m n'oro ikelu anụ varu lekwa m.'

37 "Ige wam ele ọma wam jaakaa, 'Nyenwe aị, ndaa ige a whnurnu wíri nqogwnu i, a nyega i wíri, móbu ige akpíri nqókpo i békwnu, a kwute i mini?

38 Ndaa ige a whnurnu nü i bụ nye izne, a kwubnanya i n'oro aị, móbu nü i gba eto, a chíta i ikpe?

39 Ndaa ige a whnurnu nü i naarija nríria móbu n'oro ikelu, a lekwa i?

40 “Eze wam jaasa be, ‘Me kanụ anụ ezi ọka, kpakara nhne anụ mennu nye ka kakwo matị n'esilawụru rụmu nda m, anụ mennu me.’

41 “Nga wam, ọ jaakanụ ele ke zị a n'akarita, ‘Anụ whoga hne me zị, ele be vürü ọnụ, bna nụ békwnu noonwu tim tóm ke be bitannu Ekwensu nụ ele enine izi a.

42 Kwnornu nụ wiri gwnụrnu m, anụ nyége m wiri, akpíri kpọru m békwnu, anụ kwútege m mini.

43 M bụ m nye izne, anụ kwúbnanyage m, m gbarụ m ẹto, anụ chítagé m ikpe, m rịarụ m nrịria, m zị m n'oro ikelu, anụ lékwala m.’

44 “Be jaasa a masị, ‘Nyenwe aị, ndaa ige a whnụrnu nụ wiri nqogwnu i, mọbu nụ akpíri nqokpo i békwnu, mọbu nụ i bụ nyé izne, mọbu nụ i gba ẹto, mọbu nụ i naaria nrịria, mọbu nụ i zị n'oro ikelu, a lékwala i?’

45 “O jaasa be, ‘Me kanụ anụ ezi ọka, kwnornu nụ anụ ménnu a otu nye ke kakwo matị n'esilawụru ele ka, anụ ménnu m.’

46 “Ige wam be jeezne ta awhnụwhnu ke kwó okwo, kọvu ele ọma jaabna nụ bùdnu kwó okwo.”

26

*Be gbarụ iznuznu
o gbu Jizosi*

(Mak 14:1,2; Luk 22:1,2; Jon 11:45-53)

1 Nga Jizosi kwukworu kpakara ọka ka, ọ kanụ ele sno apna a,

2 “Anụ magwụ nụ ọbochi lawụru wheme nụ Iriri Ogawhe jaazi, be jeegweru Nnwọ ke Badnụ nyee ma be kpogidne a n'ogba.”

³ Ige wam ele risi arıohna nü ele okno badnụ ke ele Ju gbakoru n'obiri nye risi arıohna be nookwu Kayafasi.

⁴ Be gba iznuznu kpa be jeeji aghigho nwugwu Jizosi, gbu a.

⁵ Koyu be karu, “O jóobu n'Iriri ka, o zi a kpasu ọhna.”

*Be teru Jizosi mono
nü Bętani
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)*

⁶ Nga Jizosi zi nü Bętani, n'oro Saịmoni nye rıaru nchnichna,

⁷ otu nwerinya bnanyarnü nye vu mono otute zi gburu okne ọnu ke nwernu ęknarna ọma ke zi n'ite alabasita, o wusi mono otute ka nü risi Jizosi kpa o dazi ęli neeri wiri.

⁸ Nga ele sno apna a whnırnu a, o we be ęhni, be kaa, “Kini kpayarü be wuwhuru mono otute ka etekne?”

⁹ Be znernu o re mono otute ka agıda ıwai, nyee ele mboni.”

¹⁰ Kpa Jizosi mahıaru nhne be nookwu, o kanu be, “Kini kpayarü anu neemekpa nwerinya ka ęhni? O rnırnu ęrnu ọma n'ęhni m.”

¹¹ Anu nü ele mboni zi kpakara ige, koyu nü me nü anu jáazı kpakara ige.

¹² O wüsiri mono otute ka n'ęhni m, o mernu a ma o bıkwata m n'olili m.

¹³ Me kanu anu ezi ọka, hne nü hne obula be jookopko okwo izi ọma ka nü kpakara ọwa, be jook-wuhja nhne nwerinya ka mernu, ma o bürü nhne o chenwanya a.”

*Judası kweruru
o re Jizəsi
(Mak 14:10,11; Luk 22:3-6)*

¹⁴ Ige wam otu badnụ n'esilawụru ele sno apna a nri nụ ębo wam, be kwu Judası Isikariotı, znek-wnusiri ele risi ariohna,

¹⁵ ọ sıkwa be, “Kini bụ nhne anụ jeenye m, ọ bụru me gweru a nyee n'aka anụ?” Be kwụ a nri siliva ęto.

¹⁶ Hite n'ige wam, o bete o pio oghere o jeegweru Jizəsi nyee be.

*Jizəsi nụ ele sno apna a
riri Iriri Ọgawhe
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13; Jon 13:21-30)*

¹⁷ N'obochi mbom ke Iriri Brędi Whúge Ọwhu, ele sno apna a vakwnusiri Jizəsi, sıkwa a, “Ndaa hne i pioru ma a mekwatanụ i ma i ri Iriri Ọgawhe?”

¹⁸ Ọ kanụ be, “Anụ zne eli-ohna ka, znekwnusi nye nụ kpa, kanụ a, ‘Nye-zni-nhne karụ kpa, Ige m zi ndündu, me nụ ele sno apna m jeeri Iriri Ọgawhe n'oro i.’”

¹⁹ Ele sno apna a mee lele kpa Jizəsi nyernu be iwu, be mekwata Iriri Ọgawhe.

²⁰ N'ogbednachi, Jizəsi nụ ele sno apna a nri nụ ębo wam daziri neeri wiri.

²¹ Kpa be neeri wiri, ọ kaa, “Me kanụ anụ ezi ọka, otu badnụ n'esilawụru anụ jeere m.”

²² O gbu be igbugbu k'agịda, kpakara be n'otu n'otu panizo naakanụ a, “Nyenwe aị, ọ bụ mawa sa?”

²³ Jizəsi sarụ be, “Nye me nụ a noosnukota aka n'otu agbụgbà wiri, nye wam jeere m.

24 Nnwọ ke Badnụ jaala lele kpa be gbarụ a n'ọkwukwo nsọ gbasiri a, kọvu nụ awhnụwhnu jaaziṇu nyerukna wam be jeehi n'aka a re Nnwọ ke Badnụ. Ọ bụru ọma ọ bụru be múnna nyerukna wam.”

25 Ige wam Judasi, nye reru a, kaa, “Nye-zni-nhne, ọ bụ mawa sa?”

Jizosi saru a, “Jị n'iwhuru i karu kpam.”

Wiri Anyasnu Nyenwe aị

(*Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Kör 11:23-25*)

26 Kpa be neeri wiri, Jizosi gweru brèdi, tunu Chiokike mmamma, nyawama a, nyee ele sno apna a, kaa, “Anụ gweru, ri, ka bụ anọ-ehni m.”

27 O gweru okiko, tu mmamma, nyee be, kaa, “Kpakara anụ nwọ nụ rime a.

28 Kwnornu nụ ka bụ ọvnarna m ke ọgba-njọ-ehni ke be nqowusi kwnornu agida badnụ ma be gbarunu be mmehie be.

29 Me kanu anụ, hite kitna m jóonwoma manya hi n'isisi vajni whuya rịa rịa tem dù n'ọbochi me nụ anụ jóonwo a ke ikne n'eli-eze nda m.”

30 Nga be gwnükparu eri, be whoga zne nụ Rugwu Olivu.

*Jizosi karu nụ Pita
joogonahoru a*

(*Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38*)

31 Nga wam, Jizosi kanu be, “Kpakara anụ jaagbakwo ẹso n'abali tna, kwnornu nụ be gbarụ a n'ọkwukwo nsọ, kaa,

‘M joogbu nye nqoznu atnurnu,
atnurnu a jaagbakemekwo.’

32 Koyu nga me hiri n'enwu lizo, m jeebe anu ọsno zne Galili.”

33 Pita saru a, “O bùbedi nü kpakara badnu gbanahoru i, m jáagba ẹso ria ria.”

34 Jizosi kanu a, “Me kanu i ezi ọka, n'abalị ka, ige okne ọchichi yáakwnana ékwna, i jöogonahoru m mgba eto.”

35 Pita kanu a, “O bùrubedi nü o zi mkpa me sno i nwuma, m jöogonahoru i ria ria.” O bu masi kpa kpakara ele sno apna a kwuru.

*Jizosi kperu okpukpe
nu Gesemani*

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Jizosi nü be vaduru n'ekwu Gesemani, o kanu ele sno apna a, “Anu daziri hna, me zne kpe okpukpe nü piari.”

37 O kwuru Pita nü rumu rukna Zebidi lawuru yisinu ehni a, o panizo o gbu a igbugbu nü o wute a nü mkpoma.

38 O kanu be, “O noogbu m mkpoma m igbugbu k'agida du enwu, anu dazigidne hna, snornu m se nse.”

39 O znetu nü ruwhnu mati, dna, kpu ruwhnu a n'eli, kpe okpukpe, kaa, “Nda m, o bùru nü o kwe omume, ma okiko awhnuywhnu ka whenahoru m, koyu o búo nhne me pioru, koyu nhne i pioru.”

40 O vakwnusi ele sno apna a, hne be neezni anyarna, o kanu Pita, “Kini, anu nwée rikne snornu m se nse otu ọtnu-ige?”

41 Anu se nse, neekpe okpukpe, o zi anu dnabna n'orunra. Enine ke badnu zi békwnu, koyu nü ano-ehni zìla rikne.”

42 O gharụ be zne kwno berere ke mgba lawụru, kpe okpukpe, kaa, “Nda m, o bụru nụ okiko awhnụwhnu ka jéewhenahoru m, okwolem ma m nwɔrnu m a, be mee nhne i pioru.”

43 Jizosi hiehna berere, whnụ be neezni anyarna, kwnornu nụanya be zi riňa.

44 O gharụ be, zne kpe okpukpe ke mgba ẹto, nookwu köriri otu ọka wam.

45 Nga o hiehna hne ele sno apna a zi, o kanụ be, “Anụ zi köriri neezni anyarna, noozukwa inwe? Le, ọtnu-ige ke m zi ndündu. Be neegweru Nnwọ ke Badnụ resi n'aka ele mmehie.

46 Anụ lizo, ma a zne. Anụ le, nye neegweru m nyee zi ndündu.”

Be nwudnernu Jizosi

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-13)

47 Kpa Jizosi kpụ ọka n'ọnụ, le, Judasị, otu nụ rime nri nụ badnụ lawụru wam varụ, ya nụ agida badnụ ji ama-ögwnu nụ okpiri. Be hi nụ hne ele risi arıohna nụ ele okno badnụ ele Ju va.

48 Judasị, nye wam reru a nyernu be nhne elekema, kaa, “Nye ọbula ke me joosnutu ọnụ, nye wam bụ ya, anụ nwugwu a.”

49 Ngangam, o znekwnusi Jizosi, kaa, “Nye-zni-nhne, m bekwulem ji.” O snutu a ọnụ.

50 Jizosi kanụ a, “Enyi m, mee nhne i varụ o mee.”

Be vakwnusi Jizosi, be tükwasị a aka, nwugwusi a rikne.

51 Otu badnụ nụ rime ele sno apna Jizosi dosnimarnu aka, mnjohia ama-ögwnu a, gbu nye izi nye risi arıohna,bihala a nsnị.

52 Jizosi kanu a, “Mnjohnasi ama-ogwnu i n'obo a, kwnornu nu kpakara ele gbu ama jaala n'ama.

53 Obu nu i maa nu m nwernu m rikne kanu Nda m, o ziyanu m nhne kakwo lijoni * nri nu ebo ele enine izi a?

54 Koyu me mee kpam, nhne be gbaru n'okwukwo nsø nu o jeemeriri, ndaa kpa o jeemezu?”

55 Ige wam, Jizosi kanu agida ele badnu wam varu o nwugwu a, “Anu varu chiru ama-ogwnu nu okpiri o nwudne m lele nu bu m nye neemegidne iwu eli. Kpakara obochi m daziri m n'Oro Nso Chiokike neezni nhne, anu nwudnene m.

56 Kpakara nhne ka mernu ma nhne ele ɔwhnurninya gbaru n'okwukwo nsø mezu.” Ige wam kpakara ele sno apna a ghasaru a, gbawhu.

*Jizosi gwuzo nu ruvhnu
ele eze-ikpe*

(*Mak 14:53-65; Luk 22:54,55,63-71; Jon 18:13,14,19-24*)

57 Ele nwudnernu Jizosi duru a zne n'oro Kayafasi, nye risi arionha, hne ele zni iwu nu ele okno badnu gbakogwu.

58 Pita snornu a, be zitagwo ndundu. O bna nu rime ederezi nye risi arionha, daziri eli n'esilawuru ele nse, ma o whnu risi nhne neeme.

59 Ele risi arionha nu kpakara ele eze-ikpe noopio ele akebne aghalaghala gbagidne Jizosi ma be gbu a.

60 Obu n'ezi nu agida ele akebne aghalaghala whuyaru, koyu be nwée rikne piohia nhne.

N'ipne-aznu, badnu lawuru whuyaru,

---

* **26:53 Lijoni:** bu pokwu ele ogwnu isunu.

61 be kaa, “Nyerukna ka karụ nụ o nwernu rikne kwadna Oro Nso Chiokike ka, wu a n'obochi ẹto.”

62 Nye risi arịohna lizọ sìkwa Jizosí, “O zá nhne i naasa? Kini bụ akebne ka ele badnụ ka naagbagidne i?”

63 Koyu nụ Jizosí kpusnirni ọnụ. Nye risi arịohna kanụ a, “M ji m Chiokike ke zi bùdnu kwusi a rikne, ma i kanụ aị, jí n'iwhuru i bụ Karaísi, Nnwọ Chiokike.”

64 Jizosí sarụ a, “Owe! Jí n'iwhuru i karụ. Koyu me kanụ anụ,
Hite kítna, anụ joowhnu Nnwọ ke Badnụ
hne ọ dazi n'akarikwnunga Chiokike ke bụ
Dikne,
naava masi n'erumeru oligwe.”

65 Nye risi arịohna dòwama iwo a, kaa, “O kwululem Chiokike, ndaa nhne a kwno noopio ele akebne berere? Anụ nṣrnu kpa o kwuluru Chiokike.

66 Kini bụ echiche anụ?”
Be sarụ, “O kwesiri ọ nwụ enwu.”
67 Ige wam be bete nqogbu a ọnụ mini, naapnia a nhne. Ele berere nqogbo a aka,

68 be kaa, “Whnụ nụ aị ọwhnurninya, Karaísi, nyele gboru i aka?”

Pita Gonahoru Jizosí
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)

69 Pita dazi n'ederezi, otu nnwọ oknornokno ele neezne izi vakwnusi a, kaa, “Jí nụ Jizosí nye Galili sno masi.”

70 Koyu Pita goru nụ ruwhnu kpakara be, kaa, “M máam nhne i naakaa.”

71 Nga o whogaru n'Onu-mgbo, nnwọ oknornokno berere whnụ a, o kanụ ele zị pili, “Nyerukna ka nụ Jizosi nye Nazareti sno.”

72 Pita kwusi a rikne, gọ kwno berere, kaa, “M máam nyerukna ka.”

73 Ige matị berere, ele gwuzo ndụndu vak-wnusiri Pita, kanụ a, “N'ezi, jị n'iwhuru i bụ otu badnụ nụ rime be, kwnornu nụ ikwu-Ọnu i neeg-wehịa i iwhne.”

74 Ige wam o panizo nōogo ehní a ngugo, nōodu risi, kaa, “M máam nyerukna ka.” Ngangam, okne ochichi kwnarnụ erekwna.

75 Pita chenwanya ikwu-Ọnu Jizosi kwuru, kaa, “Ige okne ochichi yáakwnana erekwna, i joogonahoru m mgba ẹto.” O whoga ederezi kwna erekwna mkpuru ovu k'agida.

27

*Be kwuznennu Paileti
Jizosi
(Mak 15:1; Luk 23:1,2; Jon 18:28-32)*

1 N'Onu Ọsisi, kpakara ele risi arıohna nụ ele okno badnụ ele Ju gbaru iznuznu, kpebi o gbu Jizosi.

2 Be kne a eriri, duru a zne, gweru a nyewhete n'aka Paileti nye nęechi.

*Enwu Judasi
(Ernu 1:18,19)*

3 Nga Judasi nye reru a whnurnu nụ be kperu Jizosi ikpe enwu, marnuhnini mernu a k'agida, o chihnalanu ele risi arıohna nụ ele okno badnụ nri siliva ẹto wam,

⁴ kaa, “M mmehiele m nụ ogweru ọvnarna nye ikpe mána resi anụ.”

Be kanụ a, “Ndaa ke gbasiri aị? Kị bụ mkpa i.”

⁵ Judasi tusa ịwai wam nụ rime Oro Nsọ Chiokike, whoga, kpogbu ehni a.

⁶ Ele risi arịohna gweru kpakara ịwai wam, kaa, “O megidnernu iwu aị o yisi ịwai ka nụ nhne be bita ịwai n’Oro Nsọ Chiokike, kwnornu nụ ọ bụ ịwai Ọvnarna.”

⁷ Be kpebi o gweru ịwai wam zụ ẹli ele kpụ ite hne be jeeli ele izne.

⁸ Ka kpayarụ be nookwu a Eli Ọvnarna dụ tna.

⁹ Nhne ka mernu ma nhne Jerimaya nye Ọwhnurninya kwuru mezu,

“Be gweru
nri siliva ẹto

bụ ọnụ ahia
ele Izirèli whnùrnu ọnụ a,

¹⁰ be gweru a zuya ẹli ele ọkpu ite,
lele kpa Nyenwe aị nyernu m n’iwu.”

Jizosi gwuzo nụ ruwhnu Paileti

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹ Kọvu nụ Jizosi gwuzo nụ ruwhnu nye neechi ẹchi, nye ọchichi wam sịkwa a, “I bụ Eze ele Ju?”

Jizosi sarụ a, “Owe! Jị n’iwhuru i karụ kpam.”

¹² Nga ele risi arịohna nụ ele okno badnụ noobno a nhne, ọ sála be nhne ọbula.

¹³ Paileti sịkwa a, “I núna kpakara nhne be noobno i?”

¹⁴ Kọvu nụ Jizosi sála a ọka ọbula, ke mernu o gbagwojiri nye ọchichi anya k’agida.

*Be marnu Jizosi
ikpe enwu
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39---19:16)*

15 N'Iriri Ogewhe obula, nye neechi echi neesigbasinu be otu nye ikelu be rioru a.

16 Be nwernu otu nye ojo ke ohna marnu zi n'oro ikelu be nookwu Barabasi.

17 Nga ighbudu badnu wam gbakoru, Paileti sikhwa be, "Ndaa nye anu pioru me sigbasinu anu, Barabasi* sobu Jizosi, nye be kwu Karaisi?"

18 Paileti kwuru ka kwnornu nu o magwụ nu be kwuyannu a Jizosi kwnornu owho-anaya.

19 Kpa Paileti daziri nu ngadna ikpe a, nnwerne a ziznenu a izi, kaa, "Aka i zi nu nhne gbasiri nye mee mma wam, kwnornu nu m taru m agida awhnunwhnu nu mboro tna kwnornu a."

20 Koyu nu ele risi arionha nu ele okno badnu sigidnernu ighbudu ele badnu wam be rio a Barabasi, gbu Jizosi.

21 Paileti sikhwa be, "Ndaa nye anu pioru me sigbasinu anu n'ehni badnu lawuru ka?"

Be kaa, "Barabasi."

22 O sikhwa be, "Kini bu nhne anu pioru me mee Jizosi, nye be kwu Karaisi?"

Kpakara be siwama, "Kpogidne a n'ogba."

23 Paileti sikhwa, "Kini mernu? Kini bu nhne ojo ke o mernu?"

Be siwama okokoba ke kakwo, kaa, "Kpogidne a n'ogba."

24 Nga Paileti whnurnu nu o nwée rikne mee nhne obula, koyu agida ögbugbo dnarnu, o gweru

* **27:17 Barabasi:** Agwna ọkwukwo kwuru Jizosi Barabasi

mini kwọ aka a lawụru nụ ruwhnu kpakara be, kaa, “Aka m zi rịchna n’ovnarna nwerukna ka, anụ n’iwhuru anụ magwụ nhne gbasiri a.”

25 Kpakara be karụ, “Ovnarna a zi nụ risi aị, zi masị nụ risi rụmu aị.”

26 Paileti sịgbasinu be Barabasi. Nga o pnịarnu Jizosi nhne, o gweru a nyewhete be ma be kpogidne a n’ogba.

*Ele ọgwnu kpariri Jizosi
(Mak 15:16-20; Jon 19:2,3)*

27 Ele ọgwnu nye ọchichi duru Jizosi zne n’obna ele ọgwnu hne kpakara odobiri ele ọgwnu gbarụ a gburugburu.

28 Be tuma a iwo a, wosi a iwo ihie ihie.

29 Be kpa okpu igwnu, kpusi a nụ risi, nyee a mkpara n’akarikwnunga, gbunu a mpnerne ọchi nụ ruwhnu a, kparị a, be kaa, “A bekwulem jị, Eze ele Ju.”

30 Be gbụ a ọnụ-mini, gweru mkpara wam nẹeli a nụ risi.

31 Nga be kparikworu a, be tuma a iwo wam, wosi a kpakara iwo a, duru a zne ma be kpogidne a n’ogba.

*Be kpogidnernu
Jizosi n’ogba
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

32 Nga be whụyaru, be whnụrnu otu nwerukna Sirini, r̄ewhna a bụ Saịmoni, be sigidne a ma o vuru ọgba a sno be.

33 Nga be vaduru hne be kwu Gologota, ke bụ “Hne Okpokoro Risi,”

34 be nyee Jizosi manya be gwaru nhne lu nlulu. Kóvu nga Jizosi raturu a riro, o kwéle ọ nwọ a.

35 Be kpogidne a n'ogba, ele ọgwnu ke iwo a n'esilawuru be nga be vukworu ọgbanuchi. †

36 Be daziri eli neese a.

37 Be bitaru n'olu risi a nhne be bnornu a, “Ka bụ Jizosi, Eze ele Ju.”

38 Be kpogidnernu ele buznu lawuru nụ Jizosi n'olu ọgba, otu badnụ n'akarikwnunga a, nye ke berere n'akarita a.

39 Ele naagawhe naakaja a, neewhnuwhne risi,

40 be kaa, “Jị nye naakwnadna Oro Nso Chiokike, wu a n'obochi ẹto, znohia ehni i. Ọ bụru nụ i bụ Nnwọ Chiokike, hi n'olu ọgba hiedna.”

41 Ọ bụ masị kpa ele risi arjohna nụ ele zni iwu nụ ele okno badnụ naakparị a.

42 Be kaa, “O znohiaru ele berere, kóvu o nwée rikne znohia ehni a, ọ bụ eze Izireli, o hi n'olu ọgba hiedna kịtna, a jeekweru nụ a.

43 Ọ tükwasiri Chiokike mkpoma, ọ znohia a kịtna, ọ bụru nụ ọ masiri a, kwnornu nụ ọ karu, ‘M bụ m Nnwọ Chiokike.’”

44 Ọ bụ masị kpa ele buznu wam be kpogidnernu be nụ Jizosi n'olu ọgba zi masị naakparị a.

Enwu Jizosi

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

45 Hite n'esilawuru iwhnehnie,‡ ọchichiri gbas-nirni kpakara eli wam dù n'otnu-ige ke ẹto.§

† **27:35** Agwna ọkwukwo kwuru: *Be mernu ka ma nhne be kwuru hite n'ọnụ nye ọwhnurninya mezu, “Be keri iwo m n'esilawuru be, gweru iwo m vu ọgbanuchi.”*   ‡ **27:45** *n'esilawuru iwhnehnie:* ọkwukwo ke mbom kwuru ige awa isunu   § **27:45** *otnu-ige ke ẹto:* ọkwukwo ke mbom kwuru ige awa tolu

46 N'qtnu-ige ke ẹto, Jizosi jiri okne nkoli siwama, kaa, “Eloi, Eloi, lama sabatanj,” ke bụ, “Chiokike m, Chiokike m, kini mernu i ghasaru m?”

47 Agwna ele gwuzo ndundi nurnu a, be kaa, “O noosukwu Elaija.”

48 Ngangam, otu badnụ gba ẹso gweru sponji gbajite a nụ manya gbarụ ọka, tükwasị a n'olu isisi, nyee a ma ọ nwọ.

49 Ele berere kaa, “Gharu a, a lesi ma Elaija jaava ọ znohia a.”

50 Nga Jizosi jiri okne nkoli si okokoba berere, o nwebime inwe.

51 Ige wam ikpe obnosni ke Oro Nso Chiokike gbawarụ ibekala lawuru hite n'olu dụ n'eli. Eli otne enye dnarnụ, agida rugwu gbawarụ.

52 Ilili kpumernu, agida ele nsọ hiri n'enwu lizo,

53 be whuya nụ rime ilili. Nga Jizosi hiri n'enwu lizo, be bnazne nụ rime ẹli-ohna nsọ, gesi agida ele badnụ ehnị be.

54 Nga nye nēechi otu riwu ele ögwu nụ ele ögwu a zi neese Jizosi whnūrnu eli otne enye nụ kpakara nhne mernu, be tu ogwu k'agida, be kaa, “N'ezi, nyerukna ka buri Nnwọ Chiokike.”

55 Agida ele rinya zi masi hne zi ikere neelekiri, ele hi nụ Galili snornu Jizosi va, neeznenu a izi.

56 N'esilawuru be bụ Meri Magidalini, nụ Meri nne Jemisi nụ Josefu, nụ nne rụmu Zebidi.

Be liri Jizosi

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

57 Nga ogbednachi, otu nye eze be kwu Josefu, nye Arimatiya, nye sno apna Jizosi,

58 znekwnusiri Paileti, rịo a iznu Jizosi. Paileti nyernu iwu be vute a iznu Jizosi.

59 Josefу vuru iznu wam, whu a n'ikpe abochna marnu mma,

60 zne lite a nu rime ilili ikne ke aka a, ke o gwuwaru nu rime rugwu. O vuru otu rugwu hna ezi kpusni onu-mgbo ilili wam.

61 Meri Magidalini nu Meri kiyari zi ndundu, kete ruwhnu n'ilili wam.

62 N'ekile a, ke bu obochi ke sno obochi ojiknernu, ele risi arıohna, nu ele Farisi gbakoru znekwnusi Paileti,

63 kaa, “Nda-ai-kwu, a chenwanyarnu nu nye nduwhu wam karu nga o zi budnu, ‘Nga obochi eto whemernu, m jeehi n'enwu lizo.’

64 Kam kpayaru, nyee iwu ma be mesni ilili wam rikne du obochi eto, ma ele sno apna a gharu o znurnu a n'abali, kanu ele badnu nu o hiri n'enwu lizo. Aghalaghala ke ipne-aznu jaakakwo ke mbom.”

65 Paileti kanu be, “Anu zne, gweru ele ögwnu, be se, anu mesni ilili wam rikne kpa anu nwernu rikne o mee a.”

66 Be zne, mesni ilili rikne, kası ilili a akara n'olu akaworugwu, biتا ması ele nse.

28

Jizosi lizoru n'enwu

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

1 Nga Obochi Ozukwa Inwe whemernu, nga chi noobo n'obochi mbom n'ikwezu, Meri Magidalini, nu Meri kiyari varu lekasi ilili.

² Ngangam, ẹli tnernu enye, enine izi Nyenwe aị hiri n'oligwe hiedna, vume akaworugwu wam, daziri ẹli n'olu a.

³ Ruwhnu a nụ lele amụma, iwo a naachna lele mkpụru-mini.

⁴ Ogwnu túru ele nse wam, be ma ririri dna n'eli lele ele nwụrnü Ọnwu.

⁵ Enine izi wam kanụ ele rinya wam, “Ogwnu tú anụ, m maam nụ anụ noopio Jizosi, nye be kpogidnernu n'ogba.

⁶ O zíla hna, kwnornu nụ o hilem n'ẹnvwu lizo, lele kpa o kwuru. Anụ va whnụ hne be liru a.

⁷ Anụ zne wara wara kanụ ele sno apna a, nụ o hilem n'ẹnvwu lizo, o belem anụ ọsno neezne Galili, anụ joowhnu a pii. Le, m bele m ọsno kanụ anụ.”

⁸ Be gweru ẹso, gweru izne hi n'ilili wam gbawhu, be nqotu ogwnu, mkpوما nqoso masi be n'ọnụ k'agida. Be zne kanụ ele sno apna a.

⁹ Jizosi kwnusiri be kpa be neezne n'apna, ọ kanụ be, “M bekwulem anụ.” Be bna a n'ochi lawụru, kpọnu a risi ẹli.

¹⁰ Jizosi kanụ be, “Ogwnu túko anụ, anụ zne kanụ rụmu nda m, be zne Galili, ọ hne be joowhnu m.”

Otnutnu ele nse

¹¹ Kpa ele rinya wam naala, agwna ele ọgwnu wam neese ilili znernu n'eli-ohna kanụ ele risi arịohna kpakara nhne mernu.

¹² Ele risi arịohna nụ ele okno badnụ gba iznuznu, be kwụ be agida ịwai.

¹³ Be kaa, “Anụ kaa, ‘Ele sno apna a varụ n'abali ngā a neezni anyarna znurnu iznu a.’

¹⁴ O bụru nụ nye nęechi ęchi nụ a, a jeeme o kweru nụ ikpe mána anụ, anụ jáabna nụ mmekpēhní.”

¹⁵ Ele ögwnu wam gweru ịwai wam mee nhne ele risi arıohna nụ ele okno badnụ karụ be mee. Be wheke ọtnutnu ka kpakara n'esilawụru ele Ju dù tna.

*Jizosi mernu ele sno apna a
whnụ a anya*

(*Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Ernu 1:6-8*)

¹⁶ Ele sno apna a nri nụ otu wam zne nụ Galili n'olu rugwu lele kpa Jizosi kanụ be.

¹⁷ Nga be whnūrnú a, be kpónu a risi ẹli, kóvu agwna be nwernu mkpómá lawúru.

¹⁸ Jizosi vakwnusi be, kaa, “Be nyernu m kpakara rikne ke zị n'oligwe ma n'ọwa.

¹⁹ Anụ zne nụ kpakara ọwa mee ele badnụ be bụru ele sno apna m, nọowu be mini nụ ręwhna ke Nda, nụ ke Nnwọ nụ ke Enine Nso.

²⁰ Anụ zni be bịa kpakara nhne me nyernu anụ n'iwu. N'ezi, me nụ anụ zị kpakara ige dù ọkwunkokwnu.”

Tesitamenti Ikne n'Onu Ikwere New Testament in Ikwere

copyright © 2010 Wycliffe

Language: Ikwere

Translation by: Wycliffe

Ikwerre – (ikw) Nigeria

The Iwerre language of Nigeria can also be spelled Ikwere and Ikwerri. This language is spoken primarily by the Ikwerre people who live in the Rivers State of Nigeria and is one of the many ethnic groups in the Niger Delta. There were more than 23,000 speakers of this language in 1973. There is also a considerable local interest in literacy and grammar.

Copyright Information

© 2010, The Nigeria Bible Translation Trust. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789076369

New

The New Testament

in Ikwere

**© 2010, The Nigeria Bible Translation Trust.
All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

c17ee3a1-1c7a-5c05-8e0f-5043e8228d89